

Saimaan ammattikorkeakoulu
Sosiaaliala Lappeenranta
Sosionomin koulutusohjelma

Heidi Niskanen

Hyvän oppilashuollon edellytykset koulun sosiaalityön näkökulmasta

Opinnäytetyö 2017

Tiivistelmä

Heidi Niskanen

Hyvän oppilashuollon edellytykset koulun sosiaalityön näkökulmasta, 41 sivua, 2 liitettä.

Saimaan ammattikorkeakoulu

Sosiaaliala Lappeenranta

Sosionomin koulutusohjelma

Opinnäytetyö 2017

Ohjaaja: yliopettaja Tuija Nummela, Saimaan ammattikorkeakoulu.

Opinnäytetyössä tarkasteltiin kuraattorin työn piirteitä, edellytyksiä ja kehityskoh- teita kvalitatiivisin eli laadullisin tutkimusmenetelmin. Teoreettinen viitekehys pe- rustuu koulun sosiaalityötä ja oppilashuoltoa käsittelevään aiempaan tutkimuk- seen.

Kuraattorin työtä on aiemmin tutkittu melko vähän, mutta oppilashuoltolain uudis- tuessa aivan viime vuosina lisääntyvissä määrin. Siten oli saatavissa tutkimuksia nimenomaan työtä tekevien kuraattorien näkökulmasta.

Aiemman tutkimuksen perusteella kuraattorin työ vaihtelee tekijänsä mukaan ja on hyvin tekijänsä näköistä. Siten heräsi mielenkiinto, olisiko viimeaikaisesta tut- kimuksesta löydettävissä kuraattorin työn piirteitä sekä mahdollisesti kriteereitä tuloksellisuuteen, laatuun ja vaikuttavuuteen.

Kvalitatiivisin, laadullisin menetelmin toteutetun opinnäytetyön teoreettinen viite- kehys perustuu kahteen aiempaan ennaltaehkäisevää lastensuojelua, kuraatto- rin työtä ja oppilashuoltoa tarkastelemaan tutkimukseen. Aineistoa analysoitiin aineistolähtöisin menetelmin. Aineistonhakuvaiheessa kartoitettiin, miten kuraat- torin työ näyttäytyy aiemmassa tutkimuksessa, kuraattorien kokemat työn myön- teisiä ja kielteisiä tekijöitä sekä kehittämistä vaativia osa-alueita.

Tuloksissa kehittämiskohteina näyttäytyivät linjausten ja suuntaviivojen veto, työ- muodot, palvelujen ja tulosten saavutettavuus, palveluverkko, työn kehittämisen esteet sekä ammatillinen ja kollegiaalinen tuki. Suunnannäyttämistä ja linjausten tekemistä voitaneen pitkälti nähdä ratkaisuinäkökulmasta tässä aineistolähtöisessä analyys- sissä luokitteluluokkien ilmentämiin ongelmiin. Kaikki edellä mainitut yhdessä muodostivat kuraattorin työn onnistumisen mahdollistajat ja onnistumisen edelly- tykset.

Asiasanat: oppilashuolto, koulun sosiaalityö, kuraattori

Abstract

Heidi Niskanen

Conditions of a good student welfare from the perspective of school social work

41 pages, 2 appendices

Saimaa University of Applied Sciences

Health Care and Social Services, Lappeenranta

Degree Programme in Social Services

Bachelor`s Thesis 2017

Instructor: Senior lecturer Tuija Nummela, Saimaa University of Applied Sciences

The thesis examines characteristics, conditions and areas for development of the school social worker's job through qualitative research methods. The theoretical framework is based on the previous research of the school's social work and student welfare.

The school welfare officer's work has not previously been studied much but since the student welfare law was renewed in recent years, these studies have become more common. As a result of this, there were studies available from the perspective of a school social worker.

Previous research done on the work of a school social worker shows that the work results vary a lot. The author had the interest to study if any specific characteristics of the social worker's job could be found and if there were any factors that impact the productivity and of the work effectiveness whether the features of a school social worker's job can be found on recent research. Also, could there exist factors that impact the productivity and effectiveness of the work?

The material application stage identifies how school social worker's work appeared in previous studies, and the positive and negative factors of the work experienced by the worker.

Keywords: school social work, social worker

Sisältö

1	Johdanto	5
2	Oppilashuolto	6
3	Kuraattoritoiminta	9
4	Oppilashuollon laatutekijät	15
5	Koulun sosiaalityön vaikuttavuus	18
6	Opinnäytetyön tarkoitus ja toteutus	19
7	Opinnäytetyöhön liittyvät eettiset kysymykset	23
8	Tulokset	25
9	Johtopäätökset ja pohdinta	30
	Lähteet	36

Liitteet

Liite 1 Kuraattorityötä käsittelevät tutkimukset vuosilta 2008-2016

Liite 2 Kuraattorityöstä tehdyt tutkimukset osana moniammatillista yhteistyötä

1 Johdanto

Kuraattorin työtä on tehty Suomessa vuosikymmeniä, mutta työnkuva on vaihdellut työntekijän koulutustaustan ja persoonan mukaan (Sipilä-Lähdekorpi 2004). Elokuussa 2014 voimaantulleeseen oppilas- ja opiskelijahuoltolain uudistukseen (2013/1287) on ensimmäistä kertaa sisällytetty pätevyysvaatimukset kuraattorin työhön. (Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista (2005/272)).

Koulua on Suomessa ja maailmalla tutkittu eri näkökohdista runsaasti, mutta kuraattorin työtä hyvin vähän (Sipilä-Lähdekorpi 2004; Kärki 2005, 12). Sipilä-Lähdekorven (2004) ”*Hirveesti tekijänsä näköistä*” kuraattorin työ peruskoulun yläluokilla oli ensimmäinen Suomessa tehty väitöstutkimus koulun sosiaalityöstä. Elokuussa 2014 voimaan tullut oppilas- ja opiskelijahuoltolaki on lisännyt alan pro gradu –tasoista tutkimusta. Seuraavana vuonna ilmestyi myös yksittäisiä lisensiaatti- ja väitöstutkimuksia alalta.

Saimaan ammattikorkeakoulun sosionomiopintojen nuoriso- ja aikuissosiaalityön opintojakson kuraattorihaastattelussa tuli ilmi työn vaihtelevuus tekijänsä mukaan sekä työn tuloksellisuuden, laadun ja vaikuttavuuden mittaamisen vaikeus. Siten heräsi mielenkiinto, olisiko viimeaikaisista tutkimuksista löydettävissä kriteereitä tuloksellisuuden, laadun ja vaikuttavuuden mittaamiseen. Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan kuraattorin työn piirteitä, edellytyksiä ja kehityskohteita kirjallisuuskatsauksen avulla.

2 Oppilashuolto

Oppilashuolto on suuressa murroksessa. Elokuussa 2014 voimaan tullut oppilas- ja opiskelijahuoltolaki määrittää oppilashuollon ensisijaisesti ennaltaehkäiseväksi työksi, joka on koko oppilaitosyhteisöä tukevaa yhteisöllistä toimintaa. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 2013/1287.)

Oppilashuoltoa voidaan käsitteenä lähestyä ammatillisista näkökulmista tai lain- säädännön toimintavelvoitteesta käsin (Vismanen 2011, 14). Oppilashuollon palveluilla tarkoitetaan terveydenhuoltolain tarkoittamaa kouluterveydenhuollon ja lastensuojelulain määrittämää koulunkäynnin tukea. Lastensuojelulain 9 §:n perusteella kunnan tulee järjestää esi-, perus- ja lisäopetusta sekä valmentavan opetuksen oppilaille koulupsykologi- ja kuraattoripalveluita. (Laitinen & Hallantie 2011, 29.)

Oppilashuollon palveluita kouluilla toteuttavat kuraattorit eli koulun sosiaalityöntekijät, kouluterveydenhoitajat ja koulupsykologit. Kuraattorit tuovat sosiaalityön asiantuntemusta yhteisölliseen oppilashuoltoon eli koulun toimintakulttuuriin, jolla edistetään oppilaiden hyvinvointia. (Pippuri 2015, 1, 6.)

Oppilashuollon tarkoitus on tukea lapsia ja nuoria koulunkäynnissä sekä edistää heidän hyvinvointiaan. Oppilashuoltoa koordinoivat moniammatilliset ja kokoonpanoiltaan vaihtelevat oppilashuoltoryhmät. Oppilashuoltoryhmässä käsiteltäviä asioita ovat esimerkiksi oppimisvaikeudet, mielenterveysongelmat, päihteiden käyttö ja luokkatyöskentelyn ongelmat. Jos koulussa on kuraattori tai koulupsykologi, vastaavat he pitkälti oppilashuoltoryhmien työskentelystä. (Oppilaan hyvinvointi ja oppilashuolto 2002, 25-30.)

Oppilashuollossa yhdistyvät kansanterveyslain (626/2007) tarkoittama kouluterveydenhuolto ja lastensuojelulaissa (417/2007) määritelty kasvatuksen tuki. Oppilashuoltoa säätelee lisäksi laki perusopetuslain muuttamisesta (642/2010), henkilötietolaki (523/1998) ja laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta (621/1999). Helsingissä 86 koulun oppilashuoltokyselyssä kehittämiskohteiksi koettiin ennaltaehkäisevä työ sekä koulun ja ulkopuolisten toimijoiden moniam-

matillinen yhteistyö. Suurimpina ongelmina pidettiin käsiteltävien asioiden määrää, riittämätöntä aikaa sekä eri toimijoiden epärealistisia odotuksia ja erilaisia toimintatapoja. (Oppilas- ja opiskelijahuollon kehittämistyöryhmä 2003.)

Pääkaupungin oppilashuolto -tutkimuksessa vastaajista 58 prosenttia koki työaikansa riittävyyden vähäiseksi laadukkaan oppilashuoltotyön toteuttamiseen. Työmäärä koettiin liialliseksi koulun, luokkien ja oppilasmäärän vaativuuden takia, suuren asiakasmäärän takia sekä siksi, että yhdellä työntekijällä on liian monta koulua vastuullaan. (Vismanen, 2011, 113.)

Vismanen (2011, 51) tutkimuksessa oppilashuollon tavoitteiden toteutumista edistäviksi asioiksi osoittautuivat selkeä työnjako, sovituista aikatauluista ja toimenpiteistä kiinnittäminen, osallistujien ammattitaidon arvostaminen, yhteinen suunnittelu- ja kehittämistyö sekä tavoitteiden toteutumisen säännöllinen arviointi. Tyytymättömyyttä aiheuttivat epäsäännölliset kokoukset, riittämätön kokous- ja työaika, työilmapiirin ongelmat ja konkretisoimattomat tavoitteet.

Vismanen tutkimuksessa riittävä työaika, selkeää työnjakoa, rakentavaa ja vaivatonta yhteistyötä, konsultointimahdollisuutta, avointa keskustelukulttuuria, henkilöstön pysyvyyttä ja läsnäoloa pidettiin tärkeinä oppilashuoltoryhmän moniammatillisen yhteistyön onnistumiselle. Myös oma aktiivisuus ja kiinnostus sekä oppilashuoltoryhmän yhdessä tekeminen ja keskinäinen tasa-arvo koettiin tärkeiksi yhteistyön toimivuudessa. (Vismanen 2011, 51-53.)

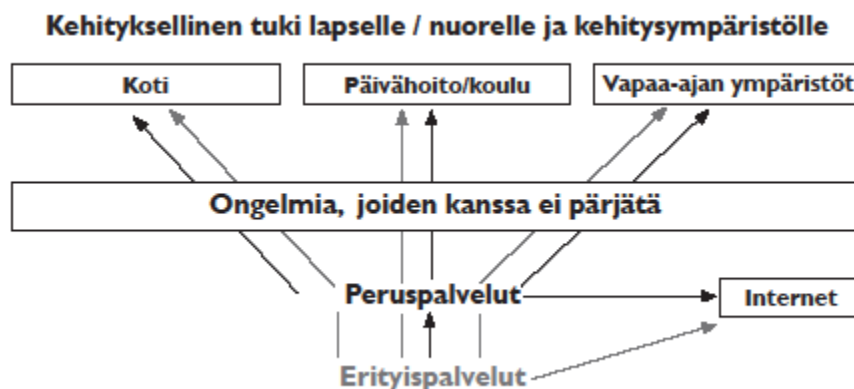
Opetushallituksen sekä Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen vuosien 2007-2009 kyselyissä ilmeni, että oppilashuollon ja kuraattoripalvelujen järjestämisessä on yhä suuria eroja kuntien ja koulujen välillä. Oppilashuoltopalvelujen voimavarat ovat usein valtakunnallisia suosituksia niukemmat. Myös oppilaiden ja huoltajien osallisuus oppilashuollon kehittämisessä on vähäistä. (Rimpelä, Fröjd & Peltonen 2010.)

Opetus- ja kulttuuriministeriö on toimittanut oikeuskanslerille näkemyksiä perusopetuksen oppilashuollosta. Raporttien (dnro 6/50/2011) perusteella oppilashuollon tila on huomattavasti valtakunnallisten suositusten alapuolella. Voimavaroissa ja toimintatavoissa on suuria kunta- ja koulukohtaisia eroja. Oppilaan

saama tuki, esimerkiksi tukiopetus ja osa-aikainen erityisopetus, riippuu asuinpaikasta. Siten perusopetuslain mukainen oppilashuolto ei nykyisellään toteudu peruskouluissa. Tilannetta ja sen kehittymistä ei voi pitää tyydyttävänä. OAJ:n kysely oppimisen ja koulunkäynnin tukea koskevan lakimuutoksen vaikutuksista kasvatusta ja opetushenkilöstön työhön ja oppilaiden saamaan tukeen osoittaa vakavia puutteita moniammatillisen yhteistyön sekä oppilashuollon saatavuudessa ja toimivuudessa. (Opetusalan ammattijärjestö OAJ 2013.)

Opiskeluhollossa on yhä tärkeämmäksi muotoutumassa koko opiskeluyhteisö, jossa voidaan hyvin tai huonosti. Ennen kaikkea yhteisöön voidaan vaikuttaa. Uudessa laissa opiskeluhollossa korostetaan entistä voimakkaammin koko opiskeluhollossa suunnitelmallista työtä yhteisön tasolla. Pilottien ja kertatem- pausten sijasta tarvitaan monipuolinen arviointi oppimisyhteisöstä, siihen vaikuttavien tekijöiden kartoittaminen sekä suunnitelma siitä, miten edetään. Vastuun- ja työnjako sekä etenemisen seuranta ovat välttämättömiä. (THL 2014, 26.)

Mitä enemmän haasteita kyetään ratkomaan peruspalvelujen tasolla, sitä vähemmän tarvitaan kalliita erityispalveluja (Pippuri 2015, 101). Oppilashuollon ja kuraattoripalvelujen sijoittuminen palvelukenttään (kuva 1):

Kuva 1. Oppilashuollon ja kuraattoripalvelujen sijoittuminen palvelukentällä (THL 18.01.2010).

3 Kuraattoritoiminta

Koulun sosiaalityö perustuu yhteiskuntatieteelliseen viitekehykseen sekä käyttäytymistieteellisen tiedon ja käytännön kokemuksen soveltamiseen (Väinälä, Kärki, Suhonen & Väyrynen 2010, 213). Lastensuojelulain mukaan kuraattoripalvelujen tulee antaa oppilaille riittävä tuki ja ohjaus koulunkäyntiin ja oppilaiden kehitykseen liittyvien sosiaalisten ja psyykkisten vaikeuksien ehkäisemiseksi ja poistamiseksi sekä edistää kodin ja koulun yhteistyön kehittämistä. (Laitinen & Hallantie 2011, 29.)

Kuraattoritoiminta on koulussa tehtävää sosiaalityötä ja kuraattori toteuttaa koulun sosiaalityötä (Pippuri 2015, 7). Koulun sosiaalityön perinteinen työmenetelmä on yksilötyö. Keskusteluissa välittyy tuki oppilaalle, perheelle ja opettajalle. (Vänskä 2013, 82.) Kuraattorin tehtävät sisältävät asiakastyön lisäksi opetussuunnitelman mukaista oppilashuoltotyötä, työskentelyä ryhmien kanssa sekä yhteistyötä viranomaisten ja muiden tahojen kanssa. (Pippuri, 2015, 1.) Kuraattorin työ kattaa Laitisen & Hallantien (2011, 33-34) mukaan oppilaiden ja perheiden kanssa tehtävän asiakastyön lisäksi konsultaatiota sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämiseksi tehtyä yhteistyötä (Kuva 2).

Asiakas	Koulun sisällä	Koulun ulkopuolella
- Oppilas - Huoltajat	- Rehtori ja apulaisrehtorit - Opettajat ja erityisopettajat - Oppilaanohjaajat - Terveystenhoitaja - Koulupsykologi - Luottamusoppilaat	- Sosiaalitoimi - Lastensuojelu - Poliisi - Nuorisotoimi - Perheneuvola - Lastenpsykiatrian poliklinikka - Nuorisopsykiatrian poliklinikka - Seurakunnan nuorisotyö

Kuva 2. Kuraattorin yhteistyötahot (Terrihauta, A-L. 2010, 44)

Kuraattorin työ syntyi 1960-luvulla kasvatusneuvolatyön avuksi lasten ja nuorten häiriökäyttäytymiseen. Tänä päivänä tarve on pitkälti samanlaista. Oppilaiden sekä perheiden ongelmat ovat syventyneet ja moninaistuneet. Kuraattorityö on ollut lakisääteistä vasta vuodesta 1990. Kuraattoritoiminta tuli samalla lastensuojelulakiin, joka ei kuitenkaan velvoittanut kuntia perustamaan kuraattorin virkoja

tai toimia. Perusopetuksen oppilailla on ollut lakisääteinen oikeus oppilashuollon palveluihin vuodesta 2003. (Sipilä-Lähdekorpi 2004.)

Kuraattorityössä on aina painotettu ennaltaehkäisevää työtä, mutta tehty pääsääntöisesti oppilaskohtaista ja korjaavaa työtä (Sipilä-Lähdekorpi 2004). Oppilashuoltokomitea asetti kuraattorin työlle jo vuonna 1973 tavoitteeksi siirtää painopistettä yksilökeskeisestä ja korjaavasta toiminnasta kouluyhteisöön kohdistuvaan ennaltaehkäisevään työhön. Jauhaisen (2001, 76) mukaan kuitenkin vielä 1980-luvun puolivälissäkin yksilötyö oli keskiössä, vaikkakin tässä on suurta paikkakunta- ja koulukohtaista vaihtelua. (Väinälä ym. 2010, 232.)

Kellyn ja Stonen (2009, 163) mukaan puitteet vaikuttavat käytänteisiin. Asiakasmäärä, autettavien luokkataso ja alueen koko olivat verrannollisia yksilökohtaisten neuvontapalveluiden käyttöön, mutta positiivisesti verrannollisia ryhmänohjauksen käyttöön. Yhdellä kuraattorilla on vastuullaan keskimäärin kahdesta neljään koulua ja 1300 oppilasta, kun suositus on kolme koulua tai 500 oppilasta. (Sipilä-Lähdekorpi 2004.) Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia on linjannut, että koulun sosiaalityöntekijällä saisi olla asiakkaina korkeintaan kolme kouluyhteisöä (Talentia 2016).

Vuoden 2014 oppilashuoltolain uudistus toi aikamäärään kuraattorin tavoitettavuuteen ja muutti kuraattoreiden kelpoisuusehtoja. Ensimmäistä kertaa oppilasta ja opiskelijahuoltolaissa on nyt määritelty kuraattorin kelpoisuudeksi vähintään tehtävään sosiaalialalle suuntaava sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto 1.8.2014 alkaen. Jokaisella oppilaitoksella on myös oltava käytössä opiskeluhoollon vastaava kuraattori, jolla on lain 3 §:n mukainen sosiaalityöntekijän kelpoisuus. (Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksesta (2005/272), Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (2013/1287).)

Työ- ja elinkeinoministeriön työhallinnon asiakaspalvelun (te-palvelujen) tietojärjestelmässä (2016) kuraattorin edellytyksiä luonnehditaan seuraavasti:

Kuraattori työskentelee perusopetuksessa olevien lasten psykososiaalisten sekä kasvuun ja kehitykseen liittyvien teemojen ympärillä. Työn tavoite on tukea ja ohjata koulunkäyntiin sekä ehkäistä ja poistaa lapsen kehitykseen liittyviä sosiaali-

sia ja psyykkisiä vaikeuksia. Kuraattorin tulee edistää myös kodin ja koulun välistä yhteistyötä. Opiskeluhuollon palvelut muodostavat moniammatillisen kokonaisuuden, ja yhteistyöverkosto on laaja.

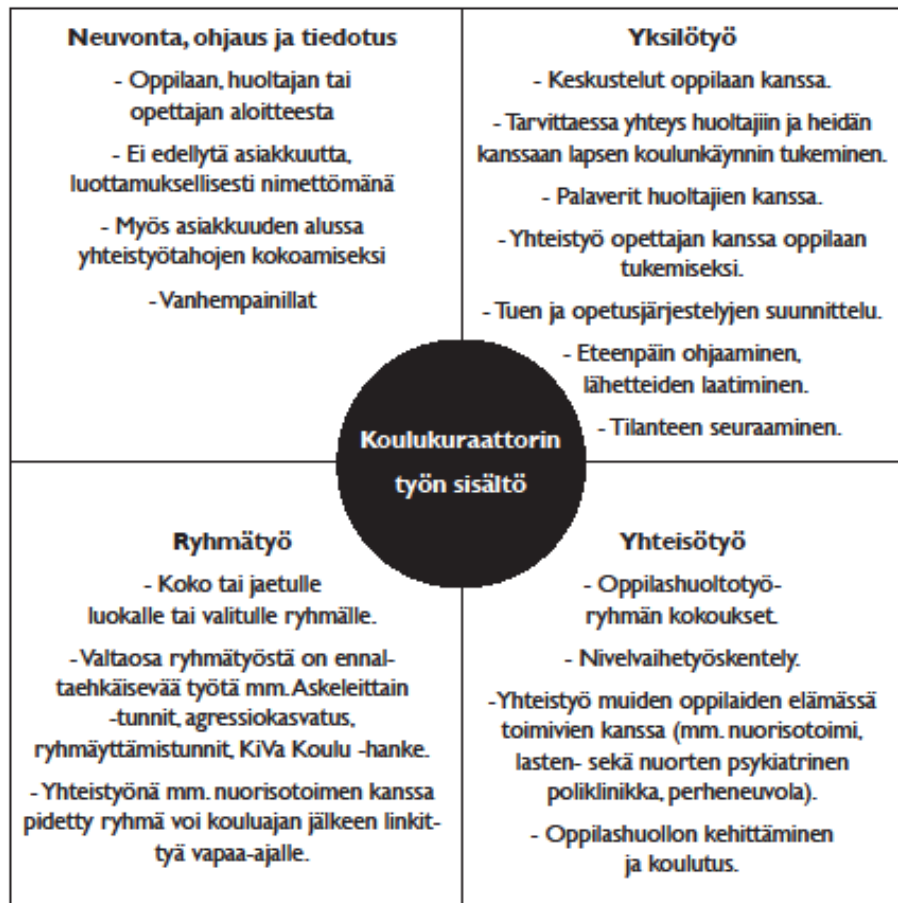
Luokan työilmapiiri ja työrauhan ylläpitäminen, opettajan ja oppilaan väliset ristiriitatilanteet, koulupoissaolot, kiusaaminen, kotiongelmien ja erilaiset koulun tai luokan vaihtumisesta johtuvat siirtymävaiheet ovat tyypillisiä tilanteita kuraattorin työssä. Kuraattori keskustele luottamuksellisesti oppilaan kanssa ja tekee tarpeen mukaan yhteistyötä opettajien, perheen, viranomaisten ja muiden oppilaan elämään vaikuttavien tahojen kanssa sekä osallistuu koulun yhteisölliseen oppilashuoltotyöskentelyyn. Kuraattorin kelpoisuusvaatimuksena on vähintään sosiaalihuollon ammatillisista kelpoisuusvaatimuksista annetun lain 272/2005 6 §:n mukainen kelpoisuus. Kuraattorin tulee olla kiinnostunut lapsista ja helposti lähestyttävä. Tehtävä edellyttää yksilö-, perhe- ja yhteisötason työn monipuolisia tietoja ja taitoja sekä vankkaa sosiaali- ja opetusalan ja lainsäädännön tuntemusta. Hyvät yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot ovat edellytys toimia tehtävässä.

Kuraattorin työ kattaa yksilötason-, ryhmä- ja koulutason sekä yhteiskuntatason sosiaalityön (Kuva 3):

Yksilötason sosiaalityö	Ryhmä- ja koulutason sosiaalityö	Yhteiskuntatason sosiaalityö
Sosiaalinen voimaannuttaja (empowerment) elämän kaikilla alueilla	Yhteistyössä opinto-ohjaajien kanssa työvaltaisten oppimisympäristöjen järjestäminen yleisopetuksen oppilaille	Oppilaat tulevat usein perheistä, joissa sosiaalisia ja taloudellisia vaikeuksia
Yksilötason työntekijä, yksilön tukija, tuen antaja; oppilaalla ei aina verkoston tuen tarvetta	Perheiden sosiaalisten ongelmien ratkoja	Kaupungin/kunnan sosiaalipalveluihin ohjaaminen ja hakeminen (esim. päihde, huume)
Erityiskysymysten selvittäjä (päihde, huumeet, itsemurhayritykset)	Ohjelmien kehittäjä (elämän- ja käyttäytymisen taidot, tunteiden käsitteilytaidot (esim. aggressio))	Sosiaalivastusten hakeminen
	Koulupoissaoloihin puuttuja	
	Oppilasasiamies	

Kuva 3. Vänskän (2013, 70) mukaan kuraattorin työ on yksilö-, ryhmä- ja koulutason sekä yhteiskuntatason sosiaalityötä

Koulun sosiaalityön perinteinen työmenetelmä on yksilötyö, keskusteluissa välitettävä tuki oppilaalle, perheelle ja opettajalle (Vänskä 2013, 82). Kuraattorin työ kattaa Laitisen & Hallantien (2011, 33-34) mukaan asiakastyötä oppilaiden ja perheiden kanssa, konsultaatiota sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämiseksi tehtyä yhteistyötä. Työtehtäviä on jäsennetty neljäksi tehtäväalueeksi. Kuva 4

Kuva 4. Kuraattorin työn sisältö (Terrihauta 2010, 31)

Yksilö- ja asiakastyö tarkoittaa oppilaiden koulunkäyntiin liittyvien ongelmien selvittelyä neuvotteluin koulun henkilöstön ja vanhempien kanssa, sosiaalisia selvittejä ja arviointeja, tukitoimien suunnittelua, sidosryhmäyhteistyötä, jatkotutkimuksiin ohjausta ja asiakastyön kirjaamista. Asiakastyö sisältää myös oppilaan yksilöllistä tukemista sosiaalisessa kasvussa ja sosiaalisten ongelmien ratkomisessa sekä vanhempien ohjaamista ja tukemista heidän kasvatustyössään. (Laitinen & Hallantie 2011, 33-34.)

Kouluyhteisötyöllä tarkoitetaan sitä, että kuraattori osallistuu koulun oppilashuoltoryhmään ja muuhun moniammatilliseen oppilashuollon yhteistyöhön yksittäisen oppilaan, luokan tai koko kouluyhteisön asioissa sosiaalityön asiantuntijana. Kuraattori tarjoaa konsultaatiota koulun henkilöstölle. Kuraattori osallistuu osaltaan yhteisön turvallisuuden ja hyvinvoinnin seurantaan ja ylläpitoon sekä oppilashuollon toimintamallien kehittämiseen. Kuraattorin on tärkeä saavuttaa koko koulun luottamus, jotta häntä on helppo lähestyä. (TE-hallinto 2016.)

Yhteistyöllä tarkoitetaan sitä, että kuraattori osallistuu kodin ja koulun yhteistyön kehittämiseen ja moniammatilliseen yhteistyöhön koulun ulkopuolisten palvelujen, erityisesti lastensuojelun työntekijöiden kanssa. Kuraattori tiedottaa työstään oppilaille, vanhemmille ja yhteistyökumppaneille. Kuraattori tekee yhteistyötä eri tahojen kuten vanhempien, opettajien ja eri viranomaisen kanssa, sillä koulunkäyntivaikkeudet saattavat olla oire muista, esimerkiksi ongelmista kotona. Kuraattori osallistuu vanhempainiltoihin ja opettajankokouksiin sekä tekee paperitöitä: antaa lausuntoja sekä tekee kirjelmiä ja selvityksiä. (Santamala 2006, 13.)

Kuraattorin työssä voidaan nähdä piirteitä myönteisestä syrjinnästä eli voimavarojen ja vaikuttamisen kohdentamista erityisesti sitä tarvitseville kielteisen kehityksen ehkäisemiseksi (Suikkanen 2014, 5). Vänskä (2013, 70) määrittelee koulun sosiaalityöntekijän roolin tutkimuksessaan kuraattorien näkemysten pohjalta tuen antajaksi ja erityiskysymysten selvittäjäksi. Ryhmä- ja koulutasolla koulukuraattori on koulupoissaoloihin puuttuja, oppilasasiamies koulussa ja perheiden sosiaalisten ongelmien ratkoja. Kuvassa 5 esitellään kuraattorin työn keskeiset alueet

Koulukuraattorin työn keskeiset alueet		
Asiakastyö <ul style="list-style-type: none"> - Psykososiaalinen tuki - Tukitoimien järjestäminen - Yhteistyö huoltajien kanssa - Sosiaaliset selvitykset 	Koulu yhteisötason työ <ul style="list-style-type: none"> - Oppilashuoltoryhmätyöskentely - Opettajien konsultointi ja tukeminen - Koulutason kriisityöhön osallistuminen - Tiedottaminen 	Kehittämistyö <ul style="list-style-type: none"> - Oppilashuoltoryhmätyöskentelyn suunnittelu ja kehittämiseen osallistuminen - Ammattitaidon ylläpitäminen ja kehittäminen

Kuva 5. Kuraattorin työn keskeiset alueet (Terrihauta, 2010, 18)

Sipilä-Lähdekorpi päätyy väitöstutkimuksessaan (2004) toteamaan, että mitään yhteistä kuraattorin toimenkuvaa ei voida esittää, sillä työ on niin tekijänsä näköistä. Roolin epäselvyyteen on vaikuttanut muun muassa se, että tähän saakka työtä on tehty hyvin vaihtelevilla koulutustaustoilla.

Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus (Eksote 2016) määrittelee kuraattorin olevan aikuinen, joka keskusteluin ja erilaisin toiminnallisina menetelmin auttaa lasta ja nuorta löytämään keinoja selvitä arkielämän vaikeiksi koetuista tilanteista.

Vänskä (2013, 24) määrittelee tämänhetkisiä sosiaalityön työmenetelmiä kuvaavan parhaiten ratkaisukeskeisyyden, verkostotyön, mallintamisen ja arvioinnin. Tapaus- ja ryhmäkohtainen yhdyskuntatyö sekä rakenteellinen sosiaalityö edelsivät uusia menetelmiä. Väinälä ym. (2010, 236) toteavat työmenetelmistä, että keskustelun tukena voidaan käyttää esimerkiksi vanhemmuuden roolikarttaa vanhemmuuden tukemisessa. Vanhemmat ottavat usein yhteyttä kuraattoriin tarvitessaan neuvonta ja ohjausta lasten ja nuorten elämään liittyvissä kysymyksissä.

Vänskä (2013, 79) huomauttaa olevan mahdollista, että sosiaalityön organisoimisen malli ohjaa tehtävää sosiaalityötä, mikä voi olla yhteydessä käytettäviin työmenetelmiin ja ennaltaehkäisevän työn määrään. Koulun sosiaalityö nähdään edelleen alkuvuosien tapaan sosiaalistamistyönä, eli hankalien oppilaiden sosiaalistamiseksi muottiin sopivaksi, tänä päivänä heitä sosiaalistetaan yhteiskuntaan (Sipilä-Lähdekorpi 2004, 83, 127–128).

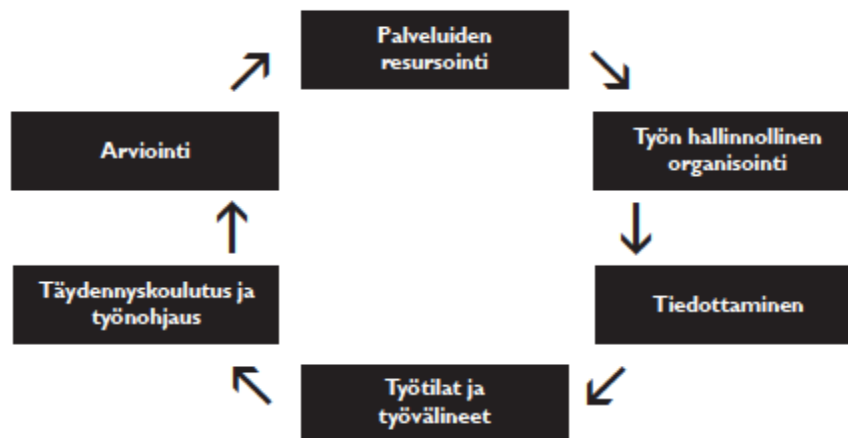
Talentia-ammattijärjestön kuraattorien jaoston puheenjohtaja Hanna Gråsten-Salonen pitää lakimuutosten jo kuntainfon soveltamisohjeen sisältävän selkeän kannanoton kuraattorin roolista uuden sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain tehtävien osalta. Kuraattorin ei pidä hoitaa omaa opiskelija-asiakastaan koskevia sosiaalitoimen tehtäviä, joiden hoitamiseen opiskeluhuollossa saaduilla tiedoilla on tai voi olla vaikutusta. Erityisesti tämä koskee uuden sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain palvelutarpeen arviota ja arvioita lastensuojelun tarpeesta tai niihin liittyviä päätöksiä, jotka saattavat johtaa asiakkaan toivomusten tai tahdon vastaisiin toimiin. Sen sijaan kuraattorilla kuten muillakin opiskeluhuollon toimijoilla on velvollisuus tehdä lakien edellyttämät ilmoitukset ja antaa asiakkaastaan sosiaalihuollon asiakaslain ja lastensuojelulain edellyttämät välttämättömät tiedot, selvitykset ja lausunnot. Linjaus antaa kuraattorille mahdollisuuden keskittyä tekemään oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisia lakisääteisiä tehtäviä, yhteisöllistä ja yksilöllistä oppilashuoltoa. (Gråsten-Salonen 2015, 3-4.)

Tiivistetysti kuraattoritoiminta on koulussa tehtävää sosiaalityötä ja kuraattori toteuttaa koulun sosiaalityötä. Kuraattorin tehtävät sisältävät asiakastyön lisäksi opetussuunnitelman mukaista oppilashuoltotyötä, työskentelyä ryhmien kanssa sekä yhteistyötä viranomaisten ja muiden tahojen kanssa. (Pippuri 2015, 1-7.)

4 Oppilashuollon laatutekijät

Laatu kuvaa, missä määrin jonkin asian ominaisuudet vastaavat asetettuja odotuksia, tarpeita, tavoitteita ja vaatimuksia. Sosiaali- ja terveydenhuollossa keskeisinä laadun ulottuvuuksina pidetään asiakaskeskeisyyttä, palvelun turvallisuutta, saavutettavuutta, saatavuutta, oikea-aikaisuutta ja vaikuttavuutta. (Klemetti & Hakulinen-Viitanen 2013, 74, 240.)

Laitisen & Hallantien (2011, 30-31) mukaan oppilashuollossa palveluiden laatutekijöiden tunnistaminen ja korkealaatuisten palvelujen tuottaminen ovat oleellisia. Muita laadun edellytyksiä esitellään kuvassa 6

Kuva 6. Oppilashuollon palveluiden laatutekijät (Laitinen & Hallantie 2011, 31)

Palvelujen resursoinnilla tarkoitetaan, että palvelujen tulee olla riittävänä osana koulun arkea sekä helposti oppilaiden, vanhempien ja henkilökunnan saatavilla. Kouluyhteisöjen lukumäärä työntekijää kohti vaikuttaa työskentelytapaan. Palvelujen tasapuolinen saatavuus sekä koulun tai alueen erityistarpeiden huomioiminen resurssien kohdentamisessa tärkeää. (Laitinen & Hallantie 2011, 31.)

Työn organisoinnilla tarkoitetaan, että kuraattorin aseman organisaatiossa tulee olla selkeä, mikä mahdollistaa työrauhan ja moniammatillisen yhteistyön. Esi- miestyö vaikuttaa työn pitkäjänteiseen suunnitteluun, sisällölliseen kehittämiseen ja työhyvinvointiin. Organisaatoratkaisujen tulee turvata ammatillinen riippumattomuus. (Laitinen & Hallantie 2011, 31.)

Tiedottamisella tarkoitetaan, että palveluista ja niiden järjestämisestä tiedotetaan suunnitelmallisesti ja säännöllisesti. Oppilaat, vanhemmat ja yhteistyökumppanit tarvitsevat ajantasaista tietoa palveluista, niiden saatavuudesta ja sisällöstä. Oppilaat tarvitsevat erilaista tietoa kuin sidosryhmät. Tiedottamisvastuista kannattaa sopia etukäteen. Hyvä tiedottaminen lisää luottamusta, työn sujuvuutta ja helpottaa palveluihin hakeutumista. (Laitinen & Hallantie 2011, 31.)

Työvälineistä ja -tiloista todetaan, että henkilöstöllä tulee olla asiakastapaamiin, neuvotteluihin ja kirjalliseen työhön soveltuvat työtilat. Kunnassa tulisi olla selkeät kuvaukset oppilashuollon henkilöstön työtilojen vaatimuksista, kuten äänieristyksestä, asianmukaisesta kalustuksesta ja huoneen sijainnista koulurakennuksessa, odotustiloista ja lukittavista säilytystiloista. Työvälineiden tulee olla ajanmukaisia ja niitä tulee olla tarpeellinen määrä. (Laitinen & Hallantie 2011, 31.)

Työnohjauksella ja täydennyskoulutuksella tarkoitetaan, että työskentely koulussa edellyttää monipuolista ja laaja-alaista osaamista sekä hyviä vuorovaikutustaitoja. Ammattitaidon ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi työnantajan tulee mahdollistaa suunnitelmallinen ja säännöllinen työnohjaus ja täydennyskoulutus. Asianmukainen työnohjaus edistää ammatillisen identiteetin kehittymistä, pysyvyyttä ja tukee työssä jaksamista. (Laitinen & Hallantie 2011, 31.)

Arvioinnilla tarkoitetaan, että työn arvioinnin tulee olla suunnitelmallista, monipuolista ja jatkuvaa. Asiakkuuksien tilastointi ja työajan jakautumisen seuranta ovat yksi tapa seurata työssä tapahtuvia muutoksia ja kehittämistarpeita. Arviointiin sisältyvät myös henkilökohtaiset kehityskeskustelut, yhteiset arviointikokoukset ja -päivät sekä oppilashuoltoryhmän toiminnan säännöllinen seuranta. Ajoittain on hyvä tehdä erilaisia kyselyjä ja selvityksiä työn kehittämisen suuntaamiseksi ja tuloksellisuuden arvioimiseksi. Palautekäytäntöjen tulee olla jatkuvia niin asiakas- kuin moniammatillisessa yhteistyössä. (Laitinen & Hallantie 2011, 31.)

Asiakastietojärjestelmä auttaa asiakasprosessin hallinnassa, tavoitteen asettelussa, työn jatkuvassa arvioinnissa ja suunnittelussa. Se tuo työhön ryhtiä, suunnitelmallisuutta ja jatkuvuutta. Myös asiakkaalle on hyötyä, että tuki on ammatillista, mikä vaikuttaa palvelun laatuun. (Väinälä ym. 2010, 260.)

Keskeisiä palvelujen arvioijia ovat asiakkaat. Sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioissa painotetaan asiakkaan/perheen yksilöllistä ja oman hyvinvointinsa ylläpitämiseen osallistavaa työtettä. Spontaania ja kyselyin saatua asiakaspalautetta hyödynnetään toiminnan parantamisessa. Uusina asiakaspalautteen keruumenetelminä on kokeiltu asiakaspaneelija, asiakkaita organisaatioiden kehittämistyöryhmien jäseninä sekä toimintakyky- ja elämänlaatumittareita. Asiakkaiden on tiedettävä myös miten toimia, kun haluaa ilmaista tyytymättömyytensä. (Klemetti & Hakulinen-Viitanen 2013, 240–241.)

Aktiiviset työntekijät pystyvät myös tukemaan asiakkaiden osallisuutta palvelujen kehittämisessä. Työntekijät voivat kannustaa asiakkaita antamaan palautetta, vastaamaan kyselyihin ja osallistumaan asiakasedustajina palvelujen kehittämiseen. Henkilöstön osallistuminen arviointiin ja kehittämiseen edellyttää kehittämistyön sisällyttämistä kunkin työhön ja tehtäviin. Työntekijöiden osallisuuden vahvistaminen parhaimmillaan sitouttaa työntekijöitä entistä tavoitteellisempaan työhön. (Hakulinen-Viitanen 2012.)

Oppilashuollon riittävyttä voidaan arvioida esimerkiksi oppilasmäärien kehityksen, oppilashuollon asiakasmäärien ja niiden kehityksen, oppilashuollon tärkeän henkilöstön määrän ja kehityksen, koulun tärkeimpien yhteistyötahojen asiakasmäärien ja niiden kehityksen, koulun yhteistyötahojen henkilöstön määrän ja kehityksen sekä resurssien jaon ja kohdentumisen perusteella. (Vismanen 2011, 12.)

5 Koulun sosiaalityön vaikuttavuus

Sosiaalityölle asetetaan yhä enemmän vaateita toiminnan vaikuttavuuden osoittamiseen, mitä voidaan pitää jopa elinehtona sosiaalityön professionaalisuudelle. Sosiaalityön näkyväksi tekeminen edellyttää näyttöön tai tietoon perustuvia sosiaalityön käytäntöjä. Myös koulun sosiaalityössä tulisi tutkia palvelujen vaikuttavuutta. Vaikuttavuuden arviointi ja arviointitiedon hyödyntäminen ovat haasteellisia. (Pippuri 2015, 100; Sipilä 2015, 189-190.)

Kuraattoreilla on eettinen mandaatti käyttää vaikuttaviksi arvioituja metodeja työssään. Koulun sosiaalityössä koulukuraattoreilla on velvollisuus tunnistaa erityisiä interventioita, onnistumisen aste, asiakastyytyväisyyttä sekä kuraattorityön käytänteiden ja ohjelmien kustannustehokkuutta. Kuraattorin työssä on tärkeää tavoitteiden ja prioriteettien luominen sekä niistä yhdessä sopiminen esimerkiksi rehtorin ja erityisopetuksen kanssa sopiminen siten, että alueiden erityistarpeet tulevat huomioiduksi. (Garret 2006, 115-116.)

Nykyisellään esimerkiksi hyvien käytäntöjen levittäminen on täysin sattumanvaraista. Tilastotiedon perusteella esimerkiksi kuraattorin työnkuvan määrittely koetaan helpommaksi. Nykyisellään monissa kunnissa kuraattorit keräävät omaan käyttöönsä tietoja esimerkiksi asiakasmääristä, käyntimääristä ja verkostotapaamisista. Toisissa kunnissa tilastoinnista on olemassa ohjeistus. Osissa Etelä-Suomen kunnista on käytössä Aura-järjestelmä, josta kerätään tilastoja lääninhallitukselle asiakkaista, asiakastapahtumista, luokkien ja ryhmien kanssa tehtävästä työstä ja moniammatillisesta yhteistyöstä. Lisäksi tilastoja kirjataan toimintakertomukseen. Tulisikin luoda valtakunnallisesti yhtenäinen ohjeistus kirjaamiseen. (Väinälä ym. 2010, 268, 303.)

Pippurin (2015, 96) mukaan suomalaista vaikuttavuustutkimusta ei juurikaan ole tehty, mutta kansainvälisten tutkimusten mukaan tuloksellisimpia tukitoimet ovat varhaiskasvatuksessa ja kouluissa. Kun Suomessa työn ja asiakasmäärien painotus on yläkoulussa, tulisiko siten sitä siirtää jo alakouluihin. Koulun sosiaalityössä vaikuttavuuden seurantatutkimus edellyttäisi monimetodista tutkimusasetelmaa, jossa oppilaiden tilannetta seurattaisiin alusta loppuun ja vielä asiakkuuden jälkeenkkin. Palautetta vaikuttavuudesta tulisi kysyä asianosaisilta.

Toimiva lastensuojelu –raportti nostaa esille tarpeen asiakkaiden yhdenmukaisesta kohtelusta sekä strukturoitujen arviointimenetelmien käytön (Toimiva lastensuojelu 2013, 36; 69). On tärkeää arvioida ryhmäkeskustelujen, vanhempainiltojen ja moniammatillisen työn vaikuttavuutta (Pirskanen, Laukkanen, Varjoranta, Lahtela & Pietilä 2013).

Yhtenä indikaattorina lasten ja nuorten hyvinvoinnista tai pahoinvoinnista voidaan käyttää lastensuojelutilastoja. Lastensuojelun asiakasmäärät ovat vuosi vuodelta kasvaneet, minkä on katsottu kuvaavan pahoinvoinnin lisääntymistä yhteiskunnassa. (Puotinen 2008, 7.) Jatkossa koulun sosiaalityössä korostunee myös kustannustehokkuuden osoittaminen. Ennaltaehkäiseviin palveluihin panostettaessa kalliita erityispalveluita ei tarvita niin paljon. Tällöin ennaltaehkäisevä työ saadaan näkyväksi ja sen vaikuttavuutta on mahdollista arvioida, mikä tarkoittaa työlle asetettavia mittareita ja niiden seurantaa. (Pippuri 2015, 101.)

6 Opinnäytetyön tarkoitus ja toteutus

Opinnäytetyön tavoitteena on tutkimusten ja lähdekirjallisuuden pohjalta kehittää kuraattorin työtä. Tarkoitus on kirjallisuuden kautta kuvata kuraattorityön positiivisia, negatiivisia ja kehitettäviä tekijöitä sekä saada mahdollisesti esille, mitkä asiat vaikuttavat työssä onnistumiseen. Tutkimuskysymykset ovat:

1. Mitkä ovat positiivisia ja negatiivisia asioita koulun sosiaalityössä?
2. Minkälaisia asioita pitäisi kehittää?

Opinnäytetyö toteutettiin siten, että kirjallisuuden kautta, tietokantoja käyttäen etsittiin koulukuraattorityön myönteisiä, kielteisiä ja negatiivisia piirteitä, joita arvioitiin laadullisin menetelmin. Kuvailevalla kirjallisuuskatsauksella tarkoitetaan tieteellistä menetelmää, jolla kerätään ja tarkastellaan jo olemassa olevaa tietoa ja teoriaa. Siten voidaan yhdistellä ja arvioida erilaisten tutkimusten tuloksia rajatulla aihealueella. Teorian avulla sekä tunnistetaan ongelmia että luodaan kokonaiskuva käsiteltävästä aiheesta. Kirjallisuuskatsaukset voidaan jakaa kolmeen tyyppiin: kuvailevaan kirjallisuuskatsaukseen, systemaattiseen kirjallisuuskatsaukseen ja meta-analyysiin. Tutkimuksessa on yleisimmin käytetty yleisluon-

toista kuvailevaa kirjallisuuskatsausta, jossa käytetyt aineistot ovat laajoja. Kirjallisuuskatsauksella kuvattava ilmiö kyetään kuvaamaan laaja-alaisesti, ja tutkimuskysymykset ovat usein väljempää kuin systemaattisessa katsauksessa tai meta-analyysissä. (Salminen 2011, 3-6.)

Tämä opinnäytetyö on toteutettu kvalitatiivisin, laadullisin menetelmin. Teoreettinen viitekehys perustui aiempiin, ennaltaehkäisevää lastensuojelua, koulukuraattorin työtä ja oppilashuoltoa tarkasteleviin tutkimuksiin. Aineistoa analysoitiin aineistolähtöisin menetelmin.

Aineistonhaussa kartoitettiin kuraattorin työstä tehtyjä tutkimuksia ja sitä, miten kuraattorin työ niissä näyttäytyy: kuraattorien kokemat työn myönteiset ja kielteiset tekijät sekä kehittämistä vaativat osa-alueet. Tiedonhaussa käytettiin Sosiaali- ja terveysministeriön avointa julkaisuarkistoa Julkaria (110 hakutulosta) Nelli ja Arto -tietokantoja. Haulle hakusanalla koulukuraattori tuli 736 osumaa vuodesta 1967 alkaen. Keskeisimmät koulun sosiaalityötä, kuraattorin työtä käsittelevät tutkimukset vuosilta 2008-2016 liitteenä. Liitteisiin on sisällytetty myös Suomen ensimmäinen, Sipilä-Lähdekorven väitöstutkimus aihealueelta vuodelta 2004.

Aineistolähtöisessä sisällön analyysissä materiaalia tiivistettiin, kunnes luokat saatiin esiin. Sisällön analyysi eteni analyysiyksikön valinnasta pelkistämisen kautta luokitteluun, tulkitaan ja arviointiin. Analyysiyksiköksi voi valikoitua sana, lause, lauseen osa tai teema. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006, 71-91.)

Siten ensin lähdetutkimusten tulososat tulostettiin ja lauseet sijoitettiin tutkimuskysymysten mukaisesti positiivisten, negatiivisten ja kehitettävien teemojen alle.

Karkean positiiviset, negatiiviset ja kehitettävät -luokittelun jälkeen lähdetutkimusten tulososien lauseista keskeiset sanaparit jaoteltiin luokkiin samanlaisuuden ja yhteenkuuluvuuden perusteella. Esimerkiksi lähdemateriaalin toteamus, että kuraattori työskentelee kasvatus- ja opetustoimen tai sosiaali- ja terveystoimen alaisena muodostivat oman luokkansa, joka nimettiin hallinnon alaksi. Samalla periaatteella käsiteltiin kaikki lähdetutkimusten tulokset. Kuvassa 7 esitetään termien ja käsitteiden luokittelun eteneminen

KOULUKURAATTORIN NÄKEMYKSET TYÖSTÄÄN		
Myönteiset tekijät	Kielteiset tekijät	Kehitettävii tekijöitä
Kasvatus- ja opetustoimen alainen Sosiaali- ja terveystoimen alainen Hallinnon alan esimies ⇨ Hallinnon ala Tuki kollegoilta, kuraattoritimiltä Oppilashuoltoryhmät Kokoukset Vanhempainilat ⇨ Sidosryhmäyhteistyö Kehittäminen Palauteen pohjalta ⇨ Palaute Kaveritaidot Kiusaaminen Luokkatyö ratkaisukeskeisyys Materiaalit ⇨ Työmenetelmät Motivaatio Asenne Oppilaan motivointi Opettajien arvostus Opettajien osallistuminen ⇨ Opettajilta saatu tuki Motivaatio Asenne Yhteistyö Suunnittelu Tuen tarve Ammatillinen tuki Asiantuntemus ⇨ Asiantuntemuksen toteuttaminen	Kasvatus- ja opetustoimen alainen Sosiaali- ja terveystoimen alainen Hallinnon alan esimies ⇨ Hallinnolliset ristiriidat Useat yksiköt Suuret oppilasmäärät ⇨ Rajaaminen, positiivinen diskriminointi ⇨ (Lehittämisen ja kehittymisen esteet) Ei kollegan tukea Verkostoituminen lähikuntin ⇨ Tuki Vanhempien tukemattomuus Yhteistyövaikeudet Sopimusten toteutumattomuus Vanhempien huono suhde opettajaan Perheongelmien kieltäminen ⇨ (Perheeseen/vanhempiin liittyvät) työskentelyn jarrut Työn rajaaminen Väärinlainen työnkuva Selkiytymätön työnkuva ⇨ Työn rajaaminen ja työnkuvan selkeyttäminen	Laki mahdollista tuen oppilaalle Kuraattorin avainasema Tavoitteet ⇨ Linjaukset Yksilötyö Yhteistöy Ohjaus Sosiaalinen tuki Avuntarpeen arviointi ⇨ Työmuodot Motivoituneet oppilaat Vanhempien tuki Oikea-aikaisuus Saavutettavuus Suunnittelu Tavoitteet ⇨ Työn merkitys ja tuloksellisuus Yksin ei riitä Yhdessä työskentely Yhteistyökumppanit Työparit Verkostotyön keinot Paikkaa puutteita Ei vastaa osaamista Kuormitus Vastuualueen koko Saavutettavuus Sosionomi ja sosiaalityöntekijä toistensa täydentäjät ⇨ Palveluverkko Yksin työskentely Ei työparia opetustoimessa helpoimmin sosiaali- ja terveystoimessa ⇨ Ammatillinen, kollegiaalinen tuki Opettaja ei sitoudu Mahdollinen täydennyskoulutus Yhteisen näkemyksen puute Erot työtavoissa ⇨ Ei tullea, työn lehittämisen esteet ⇨ Strategiset linjaukset ja suuntalinjat ⇨ Kuraattorin työn onnistumisen edellytykset ja mahdollistajat

Kuva 7. Aineiston luokittelu

Kehitettävää–osiossa olemassa olevien palvelujen puutteen paikkaaminen aiheutti sen, ettei laajentuville työkentille riittänyt osaamista, mikä myös kuormitti työntekijöitä. Oppilaita ei aina saada myöskään palveluverkossa eteenpäin jatko- palveluista puuttuvien resurssien takia ja kuraattori joutui kannattelemaan oppilasta. Siten nämä kuuluivat luokkaan, jossa oli muita palveluverkon määrittelyyn liittyviä tekijöitä, kuten vastuualueen koko. Lopuksi tarkasteltiin kuhunkin luokkaan sijoitettujen sanaparien tai ilmausten yhtäläisyyksiä, jolloin saatiin kutakin luokkaa kuvaava yhdistävä tekijä, alakäsite, joista kaikista muodostettiin lopulta koko aineistoa kuvaava yläkäsite.

Lopuksi tarkastettiin vielä alkuperäistutkimuksista, että kaikki niiden käsittelemät kuraattorityön piirteet olivat mukana opinnäytetyön luokittelussa, minkä jälkeen tarkasteltiin myönteisiä, kielteisiä ja kehitettäviä tekijöitä tulos- ja pohdintaosassa sekä suhteessa kysymyksenasetteluun, hyödynnettävyyteen ja jatkotutkimusta varten. Lisäksi tarkasteltiin koko prosessia eettisyyden ja luotettavuuden näkökulmista.

7 Opinnäytetyöhön liittyvät eettiset kysymykset

Tutkimuksen uskottavuuden perusta on hyvän tieteellisen käytännön noudattaminen. Opetusministeriön asettama Tutkimuseettinen neuvottelukunta julkaisi vuonna 2002 ohjeet siitä, mitä on hyvä tieteellinen käytäntö. Tutkimuseettisten ohjeiden tarkoituksena on ehkäistä tieteellistä epärehellisyyttä kaikissa tutkimusta harjoittavissa yliopistoissa, tutkimuslaitoksissa ja ammattikorkeakouluissa.

Hyvän tieteellisen käytännön lähtökohta on, että tutkijat työskentelevät tiedeyhteisön tunnustamien toimintatapojen mukaisesti. Niitä ovat rehellisyyden, huolellisuuden ja tarkkuuden noudattaminen, käyttävät tieteellisen tutkimuksen vaatimusten mukaisia ja eettisiä menetelmiä tiedonhankinnassa ja arvioinnissa sekä huomioivat asianmukaisesti toisten tutkijoiden tekemän työn. Hyvän tieteellisen käytännön määrittelyssä neuvottelukunta korostaa lisäksi muun muassa tutkimuksen yksityiskohtaista suunnittelua, toteutusta ja raportointia sekä rahoituslähteiden ja muun sidonnaisuuden ilmoittamista tutkittaville ja kirjaamista tutkimusraporttiin. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2002, 3.) Tämän opinnäytetyön toteuttamisessa on pyritty noudattamaan tarkoin hyviä tieteellisiä toimintatapoja kirjoittamalla näkyviin tarkasti kaikki opinnäytetyöprosessin vaiheet.

Yksi tutkimustuloksen luotettavuuskriteeri on tutkimuksen toistettavuus eli kyky tuottaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. Tämä tarkoittaa sitä, että toinen tutkija saa työstä samat tulokset. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2001, 213.) Tämän sekä vahvistettavuuden varmistamiseksi tekoprosessia on kirjoitettu auki vaihe vaiheelta ja kerrottu, miten tuloksiin on päästy.

Aineistolähtöisyys edellyttää tutkijalta itsekuria pysyä aineistossa sekä ennakkokäsitysten ja teorioiden poissulkemisesta sekä systemaattisuutta. Tieteellisyyttä vaaditaan kuitenkin aivan samoin kuin muiltakin analyysimenetelmiltä. Aineistolähtöinen analyysi saattaa vaikuttaa sattumanvaraiselta ja intuitiiviselta. Tutkija kuitenkin reflektoi tekojaan, arvioi tutkimuksen luotettavuutta ja pätevyyttä siten, että lukijalle välittyy tieto tutkimuksen taustoista ja tutkimusprosessin aikana tehdyistä valinnoista. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006, 71-91.)

Suurin yksittäinen riski piilee siinä, että opinnäytetyön aineisto perustuu aiempiin, vaikkakin tuoreisiin tutkimuksiin. Opinnäytetyön tekijällä ei ole pääsyä alkuperäisten haastattelujen, eikä kvantitatiivisten kyselylomakkeiden raakamateriaaliin. Opinnäytetyön tekijä on siten aiempien tutkimusten tekijöiden tulkintojen, arviointien ja laskelmien varassa, mikä lisää inhimillisten virhelähteiden mahdollisuutta.

Muiden tutkijoiden omiin tarkoituksiinsa keräämiä aineistoja nimitetään toisinaan sekundaariaineistoiksi (Hirsjärvi ym. 2001, 175). Tämä ei kuitenkaan merkitse automaattisesti sitä, että johonkin tarkoitukseen käytetyt tai ilman omaa aineistonkeruuta olemassa olevat aineistot olisivat automaattisesti toissijaisia ja tutkimuksen tekemiseen kehnompia. Keskeisempää on arvioida käytettävän aineiston syntymisen konteksti ja soveltuvuus omaan tutkimukseen.

Validius tarkoittaa mittarin tai tutkimusmenetelmän kykyä mitata sitä, mitä on tarkoituskin (Hirsjärvi ym. 2001, 213). Tämä varmistettiin moninkertaisella luokittelulla. Ensin vastaukset jaettiin kolmen teeman mukaan ja tämän jälkeen luokiteltiin eri osa-alueet omiksi luokikseen.

Kvalitatiivisessa, laadullisessa tutkimuksessa validiteetti saa usein enemmän huomiota kuin reliabiteetti. Validiteetissa on kyse siitä, onko tutkimus pätevä. Onko se perusteellisesti tehty ja ovatko päätelmät oikeita. Virheitä voi ilmetä esimerkiksi siinä, että tutkija näkee suhteita tai periaatteita virheellisesti, ei näe niitä tai kysyy vääriä kysymyksiä. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006, 23-25.)

Pätevyys voidaan ymmärtää ennemminkin uskottavuudeksi ja vakuuttavuudeksi. Miten hyvin tutkijan konstruktiot vastaavat tutkittavien tuottamia ja miten hyvin hän tuottaa ne ymmärrettäväksi myös muille. Tutkimus ei voi koskaan tuottaa täydellistä ymmärrystä asioista. (Eskola & Suoranta 2000, 219–222.)

Vaikka laadullisen tutkimuksen yhteydessä on ristiriitaisia näkemyksiä perinteisten käsitteiden *validiteetti* ja *reliabiliteetti* käyttämisen mahdollisuudesta, luotettavuutta parantavat esimerkiksi perusteltujen ja aukikirjoitettujen kategorisointien ja koodauksien tekeminen tekstejä analysoitaessa sekä haastatteluiden esitestaus. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006, 23-25.)

8 Tulokset

Tässä opinnäytetyössä Ikonen (2014) kvalitatiivinen *Koulukuraattori yläkoululaisen tukena* ja Suikkasen (2014) *Asiantuntijuus ja ammatillinen tuki koulun sosiaalityössä* tutkimusten tulokset luokiteltiin positiivisiin, negatiivisiin ja kehitettäviin tekijöihin. Ikonen toteutti tutkimuksensa neljän koulukuraattorin teemahaastattelulla. Suikkanen lähetti pääosin kvantitatiivisen sähköpostikyselyn 160:lle valtakunnallisten koulukuraattoripäivien osallistujalle. Kyselyyn vastasi 108 ja vastausprosentti oli 67,5.

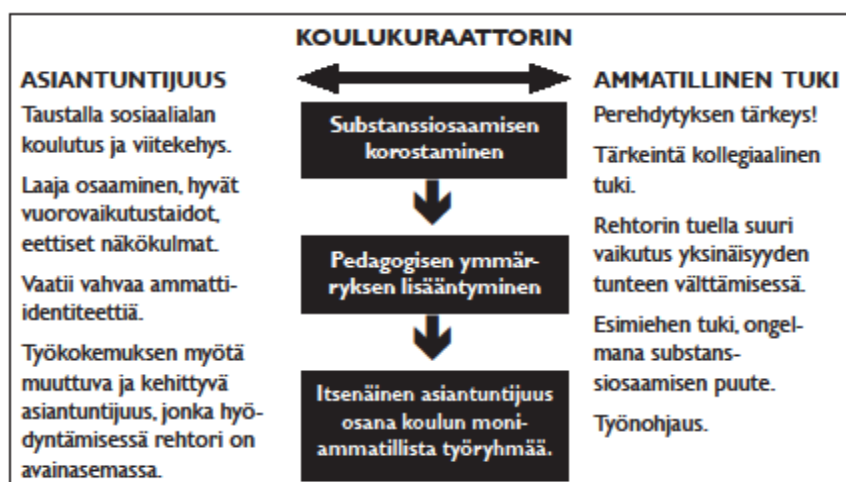
Kuraattorit työskentelevät monen eri hallintokunnan alla. Suikkasen (2014, 57) tutkimuksessa suurimmalla osalla, lähes puolella vastanneista esimiehenä on opetustoimen asiantuntija. Suurin osa vastaajista myös työskenteli opetustoimen alaisena, lähes kolmanneksen esimies oli sosiaalialan ammattilainen, reilulla kymmenesosalla terveydenhuoltoalan ammattilainen, 15 prosentilla joku muu. (Suikkanen 2014, 57.)

Tutkimuksessa suurimmalla osalla, yli puolella oli toimialueenaan suositusten mukaisesti yhdestä kolmeen koulua ja 800-1200 oppilasta. Lähes kolmanneksella oli neljästä kuuteen koulua ja 500-799 oppilasta ja yli kymmenesosalla seitsemästä yhdeksään koulua. Neljällä prosentilla oli vastuualueenaan yli 10 koulua. 6 prosentilla vastanneista oli alle 500 oppilasta ja 17 prosentilla peräti yli 1200 oppilasta. Lisähaasteena olivat vaihtelevat työyhteisöt ja niiden määrä. (Suikkanen 2014, 57-58, 79.)

Tutkimuksessa 84 prosenttia vastaajista korosti sosiaalityön asiantuntijuutta eli lastensuojelulain tuntemusta, miten se määrittää kuraattorityötä, sosiaalisten ongelmien tunnistamista ja ehkäisevän sosiaalityön tekemistä koulussa. Lähes puolet vastaajista oli sitä mieltä, että kuraattorin on ymmärrettävä koulujärjestelmää kokonaisuutena, tunnettava koululait, käytännöt ja tukimuodot sekä pedagoginen viitekehys. Lisäksi korostui moniammatillinen yhteistyö sekä yhteistyöntekijän rooli palveluohjauksessa ja tuen tarpeen selvittämisessä. (Ikonen 2014, 55; Suikkanen 2014, 62-65.)

Suikkasen tutkimuksessa ammatillinen tuki tarkoitti kuraattoreille useimmiten 63% vertaistukea kollegoiden kesken ja esimiehen sekä työnohjauksessa saatua tukea. Yli puolet vastaajista ei maininnut tukea oman ammattikunnan ulkopuolelta, vaikka työparit ja työyhteisö ovat usein kouluissa. Työparin saamisen koki melko tai todella tärkeäksi 83% vastaajista. Ammatillista tukea kuraattorit saivat lähinnä kollegiaalisena vertaistukena sekä työnohjauksesta, esimieheltä ja työparilta. Asiantuntijuuden nähtiin mahdollistavan ammatillisen tuen ja toisaalta asiantuntijuuden ja ammatillisuuden koettiin tukevan omaa työtä. (Suikkanen 2014, 78.)

Suurin osa vastaajista (70%) koki saavansa tukea kollegoilta ja kuraattoritimiltä. Lähes kolmannes vastaajista työskenteli kunnassa tai kuntayhtymässä, jossa kuraattoreita oli yli 25. Saman verran oli vastaajia, joilla oli kuudesta kymmeneen kollegaa. Neljäsosa vastaajista työskenteli kunnassa, jossa oli kaikkiaan kahdesta viiteen koulukuraattoria. 14 prosenttia työskenteli kuntansa ainoana kuraattorina, eikä luontevaa kollegiaalista tukea tai kuraattorityöparia ollut saatavilla. 62 % vastaajista koki melko tai todella tärkeäksi samaan työyhteisöön kuulumisen muiden sosiaalialan työntekijöiden kanssa. Kaikilla kuraattoreilla ei ole minkäänlaista kollegiaalista tukea omassa kunnassaan. Huonoimmin työparin saa opetustoimen alainen ja parhaimmin sosiaali- ja terveystoimen alainen kuraattori. Työnohjauksen kuraattorit kokevat pääsääntöisesti tärkeäksi, säännöllisen työnohjauksen koki tärkeäksi 90% vastaajista. (Kuva 8) Kuraattorit kokivat ammatillisen tuen tärkeänä edellytyksenä asiantuntijuudelle. (Suikkanen 2014, 80-85.)

Kuva 8. Koulukuraattorin asiantuntijuus ja ammatillinen tuki (Suikkanen 2014, 83)

Kuraattorit kokivat yksilötyön keskeiseksi tukimuodoksi keskustelun ja kuuntelun. Taustalla näytti vaikuttavan ratkaisukeskeinen ja kriisiteoreettinen työote sekä piirteitä kognitiivisesta työotteesta. Heillä oli työskentelyn tueksi käytössä monenlaisia materiaaleja, kuten tunne-, vahvuus- ja nallekortteja sekä pelejä. (Ikonen 2014, 43, 56,74; Suikkanen, 2014, 64.) Myös Hietämäki (2015, 151) määrittelee, että hyvä asiakassuhde ja voimavaroja tarkasteleva työskentely ovat aina tärkeitä toimintatapoja.

Suikkasen (2014, 68) tutkimuksessa kolmannes vastaajista korosti työntekijän omia vuorovaikutustaitoja, sen sijaan kehittäjän rooli tuli esiin harvoissa vastauksissa. Opettajien tukemista asiantuntijuuteensa katsoi kuuluvan 13 prosenttia kuraattoreista. Sen sijaan vanhemmuuden tuki kuului monien mielestä esimerkiksi lastensuojelulle. Kuraattorien yhteistyötä kehitetään erilaista kuraattoreiden ja muiden vetämistä ryhmistä saadun palautteen perusteella. (Ikonen 2014, 63, 75, 76.)

Kuraattorityön onnistuminen vaati luottamuksellisen ja avoimen suhteen syntymisen oppilaaseen ja vanhempiin sekä oppilaan omaa motivaatiota tilanteen muuttamiseen. Kuraattorit kokivat onnistumiseen vaikuttavan oman motivaation, positiivisen asenteen sekä opettajien arvostavan ja positiivisen suhtautumisen. (Ikonen 2014, 43, 51, 60.)

Yksilötyön lisäksi kuraattorit tekivät yksittäistä luokkaa tai koko koulun kattavaa yhteisötyötä. Yhteisötyötä kehitetään kuraattorien ja muiden toimijoiden vetämistä ryhmistä saadun palautteen pohjalta. Kuraattorit olivat mukana koulujen oppilashuoltoryhmissä, opettajien kokouksissa ja vanhempainilloissa. (Ikonen 2014, 59; Suikkanen 2014, 66.)

Suikkasen (2014, 90) mukaan positiivista diskriminaatiota tarvitaan, jotta kaikilla olisi mahdollista pärjätä, eivätkä hyvinvoinnin vajeet kasvaisi kohtuuttoman suuriksi.

Kuraattorityön kielteisinä tekijöinä näyttäytyivät eri hallinnon aloilla toimimisesta johtuvat ristiriidat, tiedon kulun ja osallistumisen ongelmat sekä mahdollisesti esimiehen substanssiosaaminen ja oman työn ymmärrys, tuen puute, puuttuvat kollegat sekä muiden ammattiryhmien väärä kuva kuraattorin työstä. Monet kritisoiivat esimiehen koulutusta ja substanssiosaamisen puutetta, silti lähes puolet mainitsi esimiehen yhdeksi tuen antajaksi arjen työssä. (Suikkanen 2014, 77.)

Vanhempien tuen puute näkyi esimerkiksi siten, että vanhempi ohjasi oppilaan kuraattorille, mutta ei itse osallistunut työskentelyyn. Osa vanhemmista kielsi oppilasta toteuttamasta tämän kuraattorin kanssa tekemää sopimusta. Kuraattorien mielestä vanhempien tuki on oleellista, koska pelkästään oppilaan kanssa käydyt keskustelut eivät paranna koulunkäyntiin liittyviä ongelmia, esimerkiksi poissaoloja tai myöhästelyjä. Vanhemmat saattoivat myös hyväksyä oppilaan poissaolot merkitsemällä ne sairauspoissaoloiksi. (Ikonen 2014, 48-50.)

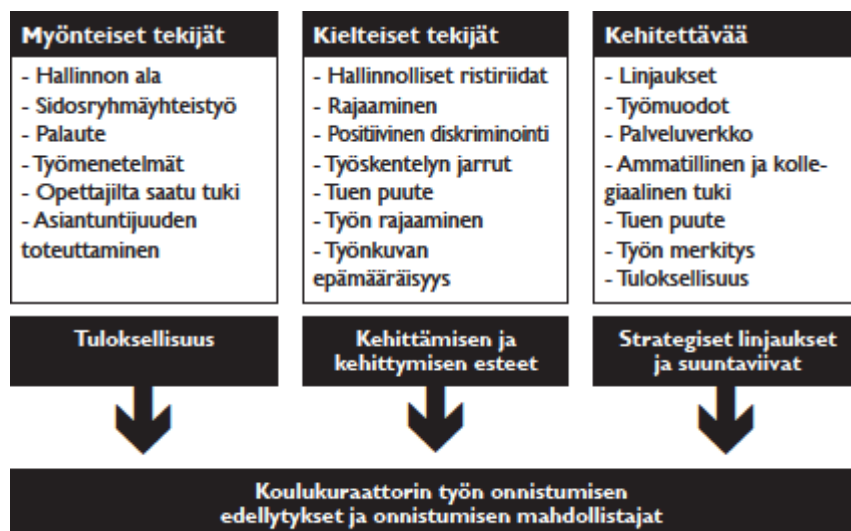
Kuraattorit kokivat työn kehittämistä vaikeuttavan yhteisen näkemyksen puuttuminen työn kehittämisestä sekä erilaiset tulkinnat laista. Työn kehittämistä vaikeutti myös vanhojen käytäntöjen vaaliminen. Työn tekemistä vaikeuttavat vääränlaiset käsitykset eri ammattiryhmien työstä. (Ikonen 2014, 61, 74.) Kuraattorien mielestä työn merkittävyyteen vaikuttavat saavutettavuus ja oikea-aikaisesti annettava tuki. Laadun näkökulmasta olisi oltava tarpeeksi aikaa myös suunnittelutyöhön, jotta tapaamisissa on mahdollista edetä kohti työskentelyn tavoitteita. Oikealla ajoituksella on merkitystä sosiaalisen tuen vaikuttavuuteen ja tehokkuuteen. (Ikonen 2014, 40.)

Resurssipula on näyttäytynyt myös siten, että kuraattorit ovat joutuneet myös kannattelemaan oppilasta puolikin vuotta, koska jatkohoidon resurssipulan vuoksi oppilasta ei ole pystytty ohjaamaan palveluverkossa eteenpäin. Kuraattorien mielestä koulutus ja mahdollinen täydennyskoulutus antaisivat valmiuksia vastata oppilaiden erilaisiin tuen tarpeisiin. (Ikonen 2014, 70.)

Yhteenvetomaisesti todettakoon, että kuraattorin työn osa-alueista myönteisinä peilautuivat hallinnon ala, sidosryhmäyhteistyö, palaute, työmenetelmät, opettajilta saatu tuki ja asiantuntijuuden toteuttaminen. Kielteisinä kuvastuivat hallinnollisen ristiriidat, rajaaminen, positiivinen diskriminointi, työskentelyn jarrut, tuen

puute, työn rajaaminen ja työnkuvan epämääräisyys eli kehittämisen ja kehittymisen esteet. Kehitettävää –teeman alle tulleet seikat luokiteltiin linjauksiksi, työmuodoiksi, työn merkitykseksi ja tuloksellisuudeksi, palveluverkoksi, ammatilliseksi ja kollegiaaliseksi tueksi sekä ei tukea, työn kehittämisen esteiksi. Jos kielteisiin puoliin siirrettyjä sanapareja ja käsitteitä luonnehtikin parhaiten kehittämisen ja kehittymisen esteet, kehitettävää teeman alla olevia seikkoja kuvasi tarve strategisille linjauksille ja suuntaamiselle. Kaikki kuvasivat kuraattorin työn onnistumisen edellytyksiä ja olivat samalla onnistumisen mahdollistajia.

Luokat saivat niitä yhdistävät käsitteet, joista kielteisiä olivat kehittämisen ja kehittymisen esteet, työskentelyä estävät ja jarruttavat tekijät. Kehittämiskohteina näyttäytyivät linjausten ja suuntaviivojen veto, työmuodot, tulosten saavutettavuus, palveluverkko, työn kehittämisen esteet ja ammatillisen ja kollegiaalisen tuen puute, joita luonnehtivat suuntaviivat ja linjaukset. Suunnannäyttämistä ja linjausten tekemistä voitaneen pitkälti nähdä myös ratkaisuna edellisiin luokitteluluokkien ilmentäviin ongelmiin. Edelliset yhdessä ovat työn onnistumisen mahdollistajia ja onnistumisen edellytyksiä. Kuva 9

Kuva 9. Opinnäytetyön tulokset

9 Johtopäätökset ja pohdinta

Aiemmissa tutkimuksissa on kartoitettu esimerkiksi asiantuntijuutta ja ammatillista tukea kuraattorin työssä. Tämä opinnäytetyö nosti selkeästi esiin myönteiset, kielteiset ja kehitettävät osa-alueet työn ja työyhteisön kehittämistyön pohjaksi. Myönteisinä näyttäytyivät sidosryhmäyhteistyö, työmenetelmät, tuki ja asiantuntijuus. Parantamisen varaa oli työmuodoissa, palveluverkossa sekä esimiehen ja kollegoiden tuessa sekä tuloksellisuudessa.

Opinnäytetyön alkuasetelma osoittautui toimivaksi ja tutkimuskysymykset selkeiksi. Aineiston keruu- ja analyysivalinnat vastasivat kysymyksenasettelua. Eri vaiheet, kuten aineiston keruu ja lopullisten tutkimusten valinta, kuvattiin tarkasti ja ne ovat toistettavissa. Tutkimusraportissa viitattiin asianmukaisella tavalla eri tutkijoiden tutkimustuloksiin. Luotettavuutta paransi käytettyjen tieteellisten tutkimusten tuoreus, sillä oppilashuollossa on lakimuutosten jälkeen nähtävissä selkeä suuri taitekohta.

Aiemman tutkimuksen ja tämän opinnäytetyön perusteella sama hallinnon ala koettiin myönteisenä, kun esimiehellä oli siten sosiaalialan substanssiosaamista, kuraattorilla oli useita kollegoita ja näiden ansiosta oli saatavilla kollegiaalista tukea. Myönteisinä peilautuivat myös oma asiantuntijuus, työmenetelmät sekä opettajilta saatu tuki ja yleensäkin palautteen saaminen.

Moderni asiantuntijuus näyttäytyy usein päällekkäisenä työnä, joka liittyy sekä sektorikeskeiseen asiantuntijuuteen että erityisasiantuntijuuteen. Kuraattorit kokevat tekevänsä päällekkäistä työtä usein etenkin lastensuojelun kanssa. Lastensuojelun asiakkuus ei ole aina kuraattorin tiedossa, varsinkaan, jos lastensuojeluilmoitus ei ole lähtenyt koulun kautta. (Hännikäinen 2013, 60–63.) Lapsen ympärillä saattaa olla eri toimijoita toisistaan tietämättä. Lähetettäessä asiakas jonkin jatkotuen piiriin, ei kuraattori aina tiedä, jatkuuko asiakkuus muissa palveluissa vai päättyykö se. (Hännikäinen 2013, 46.)

Jo aiempi tutkimus, kuten Sipilä-Lähdekorven väitöstutkimus (2004, 147), ilmensi kuraattorityön yksinäisyyttä ja kollegiaalisen tuen puutetta. Kaikkiaan aiemmassa

tutkimuksessa kuraattorit ovat kokeneet, että heille säilytetään epämieluisia tehtäviä, kuten lastensuojeluilmoituksen tekeminen ja ylipäätään kaikki oppilaiden ongelmat (Korpela 2010).

Monelta osa-alueelta nousi esiin kaksi isoa kehittämisen kohdetta: palveluverkko sekä työmuodot. Yhteiskunnassa vallitseva säästölinja ajaa kouluverkkoa isompiin yksiköihin, mikä kasvavien oppilasmäärien ohella sisältää myös mahdollisuuksia ja toisaalta myös vapauttaa aikaa kuraattorin varsinaiseen työhön, kun kuraattorien ei tarvitse enää ajella yksiköistä toiseen.

Hallinnollinen hajanaisuus ja kelpoisuuskysymykset ovat tähän saakka hidastaneet koulukuraattorien ammatillista kehitystä. Kuraattorit ovat jo pitkään nähneet haasteeksi lakien ja asetusten riittämättömyyden yhdenvertaisuuden ja tasaver-taisuuden nimissä, esimerkiksi palvelujen saatavuudessa ja yhdenmukaisuudessa. Toiveissa on myös selkeät rajat kuraattorien oppilasmäärille. (Wallin 20011, 51.) Koulun sosiaalityöllä ei ole ollut vielä kauan omaa erityislainsäädäntöä, myös kelpoisuusvaatimukset ovat vaihdelleet kunnissa. Nämä tekijät ovat heijastuneet erilaisina tapoina toteuttaa työtä. Valtakunnallinen ohjeistus ja kehittämistyö ovat olleet vähäisiä, mikä näkyy muun muassa vaihteluna dokumentaatiokäytännöissä. (Väinälä ym. 2010, 211.)

Pippurin (2015) tutkimuksessa käyttäytyminen ja sosiaaliset suhteet ovat yleisin tulosy kuraattorille. Nimenomaan käyttäytymiseen liittyvillä syillä alkaneet asiakkuudet arvioitiin harvemmin onnistuneeksi. Lunabban (2013) Poika-tutkimuksessa ilmeni, etteivät pojat tiedä, mitä kuraattorit koululla tekevät tai missä asioissa heitä voisi lähestyä (Pippuri 2015, 12). Lisäksi ammatillisen asteen kuraattoreita tutkittaessa ilmeni tarve täydennyskoulutukselle menetelmäosaamisesta. (Hongisto 2011, 12.)

Kuraattorityön heikkouksina on tähän mennessä ilmennyt työnkuvien tai työroolien selkiytymättömyys sekä tunnettuus, asiakkaat eivät osaa hakeutua koulukuraattorin vastaanotolle. Myöskään esimerkiksi muu koulun henkilöstö ei tiedä, mitä koulukuraattori tekee, joten kuraattorin työ ei saa osakseen myöskään ansaitsemaansa arvostusta. Elleivät koulutuksen järjestämisestä vastaavat tunne kuraattorin työn sisältöjä, edellytyksiä ja mahdollisuuksia, voidaan pahimmillaan

hukata käytössä olevia resursseja (Kärki 2005, 12).

Myös Vanhasen (2012) tutkimuksessa työn organisointiin liittyvät selkeät toimenkuvat ja vastuualueet näyttäytyvät pikemminkin kehittämisen kohteina kuin työnkuvan osina. Työn organisointiin liittyvä resursointi on suomalaisissa opinnäytetöissä esillä pääosin haasteena ja puheena resurssien riittämättömyydestä. Vuorion (2008, 54) tutkimustulosten perusteella kuraattorit kokivat keskeisiksi kehittämistarpeiksi oman toimenkuvan ja tehtävien selkiyttämisen.

Työnkuvien selkiyttäminen voisi tapahtua kuraattorien ja oppilashuoltoryhmän rinnalla laajemmassa, esimerkiksi koko työyhteisön työhyvinvointipäivässä tai work shop –tapahtumassa, jossa eri työntekijäryhmät tulisivat tutuiksi ja alkaisivat tiedostaa, mitä kukakin tekee ja missä asioissa toistensa puoleen voi kääntyä. Tämän opinnäytetyön tuloksia voitaisiin yksinkertaisimmillaan hyödyntää työyhteisöissä pienryhmätyöskentelynä: onko työyhteisössä samat vai erilaiset myönteiset, kielteiset ja kehitettävät kohteet ja mitä niille voitaisiin tehdä.

Opinnäytetyö vahvisti monelta osin aiempia tutkimustuloksia. Aiempien tutkimusten tavoin tässä opinnäytetyössä kuraattorin työssä ilmeni monenlaisia haasteita: työn kuvan selkiytymättömyyttä, resurssivajetta, työn rajaamisen vaikeuksia, työn yksinäisyyttä, kollegoiden ja tuen puutetta. Lisäksi työyhteisön muut jäsenet, eivätkä edes potentiaaliset asiakkaat aina tiedä, mitä kuraattori tekee. On selvä, että useat näistä ongelmista on ratkaistavissa selkiyttämällä työnkuvia ja –jakoa sekä antamalla suuntaviivoja ja tekemällä linjauksia.

Kehittämiskohteina näyttäytyivät linjausten ja suuntaviivojen veto, työmuodot, tulosten saavutettavuus, palveluverkko, työn kehittämisen esteet ja ammatillisen ja kollegiaalisen tuen puute, joita luonnehtivat suuntaviivat ja linjaukset. Suunnannäyttämistä ja linjausten tekemistä voitaneen pitkälti nähdä myös ratkaisuna luokitteluluokkien ilmentäviin ongelmiin. Kaikki edelliset yhdessä ovat työn onnistumisen mahdollistajia ja onnistumisen edellytyksiä, ja olivat myös vastaus toiseen tutkimuskysymykseen, mitkä seikat vaikuttavat työssä onnistumiseen, tuloksellisuuteen ja laatuun.

Tuloksellisuuden vaateeseen haetaan parhaillaan vastausta erilaisista työn vaikuttavuuden mittareista, kuten koulupudokkaiden määrän kehityksestä. Aiemmassa tutkimuksessa tuloksellisuuden vaateeseen on Garrett (2006, 115-116) ottanut kantaa, että on keskeistä saada esiin myönteisiä tuloksia koulukuraattorin työstä käytetyistä ohjelmista ja tilastoista. Jo olemassa olevia tilastoja tulisi hyödyntää arvioinnissa ja työn kehittämisessä.

Uudet teknologiat ulottuvat käytettäviin työmenetelmiin väistämättä. Jatkossa esimerkiksi seurantatietoja saataneen suoraan sosiaalihuollon käyttämästä tietojärjestelmästä, joka otettaneen käyttöön laajemmin.

Aiemmassa Laitisen & Hallantien (2011, 30-31) tutkimuksessa todettiin, että laatu edellyttää palvelujen resursointia, työn organisointia, tiedottamista, työvälineitä ja -tiloja, työnohjausta ja täydennyskoulutusta sekä arviointia. Työn arvioinnin tulee olla suunnitelmallista, monipuolista ja jatkuvaa. Asiakkuuksien tilastointi ja työajan jakautumisen seuranta ovat yksi tapa seurata työn muutoksia ja kehittämistarpeita. Arviointiin sisältyvät myös henkilökohtaiset kehityskeskustelut, yhteiset arviointikokoukset ja -päivät sekä oppilashuoltoryhmän toiminnan säännöllinen seuranta. Ajoittain on hyvä tehdä erilaisia kyselyjä ja selvityksiä työn kehittämisen suuntaamiseksi ja tuloksellisuuden arvioimiseksi. Palautekäytäntöjen tulee olla jatkuvia niin asiakas- kuin moniammatillisessa yhteistyössä.

Hietamäen (2015, 151) tutkimuksessa onnistumisessa tärkeimmiksi tutkittujen vaikutusten saavuttamisessa osoittautuivat erityisen hyvän asiakassuhteen muodostaminen eli asiakassuhdeorientaatio sekä asiakkaan voimavarojen tarkastelu eli voimavaraorientaatio. Toimiva lastensuojelu (2013, 33, 41) -selvityksessä puolestaan todetaan tarve vuorovaikutustaitojen kehittämiseen.

Tämän opinnäytetyön perusteella on helppo yhtyä Hietamäen (2015, 151) tutkimuksen lopputulokseen. Sen mukaisesti työskentely onnistuu sitä paremmin, mitä useampi osa-alue toteutuu, kuten myönteinen asiakassuhde, voimavaroja tarkasteleva työskentely, vanhemman osallistuminen sekä yhteenvedon saaminen lopuksi. Hietamäen (2015, 152) mukaan tietyt työntekijän orientaatiomuodot

sekä arvioinnin ja työn toteuttamistavat edistävät tietynlaisten vaikutusten saavuttamista. Kaikkiaan tulokset osoittavat, että myönteisten vaikutusten saavuttaminen edellyttää monen asian toteutumista samanaikaisesti.

Vänskä nosti esiin Speckin (2006, 99-102) tutkimuksen tulokset, joiden mukaan mitä spesifimpää koulun sosiaalityö on tietyn ongelman ratkaisemiseksi tai tietylle kohderyhmälle, sitä vähemmän oppilaita koulun sosiaalityöllä tavoitetaan. Onnistuakseen asiakasmäärien tulisi olla kohtuullisia ja kuraattorin oikeasti tavoitettavissa. (Suikkanen 2014, 88.) Voisiko palveluverkko-ongelmiin saada ratkaisuja esimerkiksi toimimalla työparimallilla?

Speckin (2006, 99-102) tutkimuksessa positiivista diskriminaatiota arvosteltiin tuen mahdollistamisena vain pienelle joukolle, kun taas lähdetutkimuksessa nähtiin myönteisenä, ettei kaikille tarjota samaa sekä se, että apua tarjotaan eniten tarvitseville. Satoja ja satoja sivuja tutkimuksia tarkasteltua keskeistä oli resursien riittämättömyys: sitä ja tuotakaan ei ehdi tai voi tehdä niukkojen resurssien takia. Heräsikin kysymys, ovatko olemassa olevat resurssit kohdennettu oikein ja ennen kaikkea, mitä sitten vähäisillä resursseilla oikein tehdään?

Oppilashuoltotyön on katsottu aiemmin painottuvan liiaksi yksittäisen oppilaan ongelmien käsittelyyn ja työskentely on ollut korjaavaa. Jatkossa työskentely siirtyy sosiaalihuoltolain mukaisesti korjaavasta ennaltaehkäiseväksi sekä yksittäisen oppilaan ongelmien käsittelystä koko opiskeluyhteisön hyvinvointia tukeväksi. Nähtäväksi jää, vähenevätkö asiakkuudet, kun painopiste on yhteisöllisessä oppilaitustyössä. Pippuri (2015, 102) kuitenkin arvioi, että tunne-elämään ja perhetilanteeseen liittyvät syyt kuraattoriasiakkuuksissa näyttäisivät olevan suhteellisesti kasvamassa. Yksilökohtaisiin perhetilanteisiin on kuitenkin vaikeaa löytää ratkaisuja yhteisöllisen oppilashuoltotyön keinoin.

Lastensuojelu-, oppilashuolto- ja sosiaalihuoltolain uudistukset ovat olleet voimassa vasta niin vähän aikaa, etteivät vielä ole mahdollista nähdä, minkälaista hedelmää ne käytännön työssä kantavat. Pippuri (2015) on todennut vaikuttavuuden vaativan monitieteellistä ja –asetelmaista tutkimusta. Jatkossa olisikin syytä tutkia, olisiko löydettävissä kriteereitä kuraattorityön tuloksellisuuden, laadun ja vaikuttavuuden mittaamiseen. Jatkossa olisi syytä tutkia myös, jääkö palveluihin

katvealueita ja väliinpuotoajaryhmiä. Varhaisen tuen menetelmien vaikuttavuutta on edelleen tutkittava, samoin havaittujen kehittämiskohteiden kehittymistä paikallisissa työyhteisöissä.

Kuvat

Kuva 1. Oppilashuollon palvelujen sijoittuminen palvelukartalla, s. 8.

Kuva 2. Kuraattorin yhteistyötahot, s. 9.

Kuva 3. Koulukuraattorin työ on yksilö-, ryhmä- ja koulutason sekä yhteiskuntatason sosiaalityötä, s. 11.

Kuva 4. Kuraattorin työn sisältö, s. 12.

Kuva 5. Kuraattorin työn keskeiset alueet, s. 13.

Kuva 6. Oppilashuollon palveluiden laatutekijät, s. 15.

Kuva 7. Aineiston luokittelu, s. 22.

Kuva 8. Koulukuraattorin asiantuntijuus ja ammatillinen tuki, s. 28.

Kuva 9. Opinnäytetyön tulokset, s. 31.

Lähteet

Eksote 2016. Oppilashuollon sosiaali- ja terveystalvetut –esite.

Eskola, J. & Suoranta, J. 2000. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Garrett, KJ. 2006. Children & school. Making the case for school social work-
<http://search.proquest.com/oqview/5ea092ffa1bca6557e4aa2f6879aacb8/1?pq-origsite=gscholar> Luettu: 23.05.2016.

Gråsten-Salonen, H. 2016. Curator 13.12.2015. <http://www.talentia.fi/koulukuraattorit>. Luettu: 30.05.2016.

Hakulinen-Viitanen, T. 2012. Laajat terveystarkastukset. https://www.julkari.fi/bitstream/.../URN_ISBN_978-952-245-708-0.pdf?... Luettu: 24.05.2016.

Henkilötietolaki 523/1998 <http://www.finlex.fi>

Hietämäki, J. 2015. Lastensuojelun alkuarvioinnin vaikutukset vanhempien näkökulmasta. Jyväskylän yliopiston yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Väitöskirja. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-6257-9> Luettu: 24.05.2016.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2000. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Hongisto, J. 2011. Innostamista arjessa – Ammatillisten oppilaitosten kuraattorien työn tarkastelua sosiokulttuurisena innostamisena. <https://tampub.uta.fi/handle/10024/82478> Luettu: 21.01.2017

Hännikäinen, P. 2013. Yks plus yksi on enemmän kuin kaksi: Koulukuraattorien näkemyksiä asiantuntijuudesta moniammatillisessa yhteistyössä. Jyväskylän yliopisto. Pro gradu –tutkielma. <https://jyx.jyu.fi/dspace/.../URN.NBN:fi:juy-201401191082.pdf?...1>. Luettu 27.05.2016.

Ikonen, S. 2014. Koulukuraattori yläkoululaisen tukena. Lapin yliopisto. Pro gradu-tutkielma. lauda.ulapland.fi/bitstream/10024/61533/2/Ikonen.Satu.pdf. Luettu: 10.05.2016.

Jauhiainen, A. 2001. Oppilashuollon kehityslinjoja Suomessa. Teoksessa Jahnukainen, M. (toim.) Lasten erityishuolto ja -opetus Suomessa. Lastensuojelun keskusliitto. Helsinki: WS Bookwell Oy. Helsinki.

Kansanterveyslaki 66/1972 <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1972/19720066>.

Kelly, M. S. & Stone, S. 2009. The state of school social work: Findings from the national school work survey. *School Mental Health Journal*, 2(3), 132–141.

Klemetti, R. & Hakulinen-Viitanen, T. (toim.) 2013. Äitiysneuvolaopas. Suosituksia äitiysneuvolatoimintaan. <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/c8cf8ff8-1e01-4dc89a13-6c2bfa43c27b>.

Korpela, N. 2010. Onhan meillä se koulukuraattori tekemässä sitä oppilashuoltoa. Teoksessa Strömberg-Jakka, M. & Karttunen, T. (toim.) Sosiaalityön haasteet. Tukea ammattilaisille arkeen. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Kärki, S. 2005. Kuraattorin työ ammatillisessa oppilaitoksessa. Kuntouttavan sosiaalityön näkökulma erityisopiskelijoiden tuen tarpeen arviointiin. Kuopion yliopisto. Sosiaalityön ja sosiaalipedagogiikan laitos. Lisensiaatintutkimus. www.sosnet.fi/loader.aspx?id=edf1edce-5159-4cd-9391... Luettu 26.05.2016.

Laitinen, K. & Hallantie M. 2011. Huomisen hyvinvointia – Kehys oppilashuollon kehittämiseksi. Opetushallitus. Oppaat ja käsikirjat 2011:19.

Laki perusopetuslain muuttamisesta 642/2010, 1267/2013, 959/2015
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2013/20131267>.

Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 2005/272.
<http://www.finlex.fi>.

Laki viranomaistoiminnan julkisuudesta 621/1999 <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990621>.

Lastensuojelulaki 417/2007 <http://www.finlex.fi>

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ 2013. Toteutuuko kolmiportainen tuki? Selvitys Opetusalan Ammattijärjestö OAJ:n kyselystä oppimisen ja koulunkäynnin tukea koskevan lakimuutoksen vaikutuksista kasvatus- ja opetushenkilöstön työhön ja oppilaiden saamaan tukeen. content.oaj.fi/cs/idcplg?IdcService=GET_FILE...oajucm2oajloca032057... Luettu: 05.09.2016.

Oppilaan hyvinvointi ja oppilashuolto 2002. www.minedu.fi/export/sites/.../2002/.../opm_492_oppilashuolto.pdf?lang Luettu: 01.08.2016.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 2013/1287 <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2013/20131287> Luettu: 13.06.2016.

Oppilas- ja opiskelijahuollon kehittämistyöryhmän muistio. 2003. Oppilas- ja opiskelijahuolto Helsingissä. Oppilasdocplayer.fi/7074933-Oppilas-ja-opiskelijahuolto-helsingissa-oppilas-ja-opiskelijahuo. Luettu: 13.06.2016.

Pippuri, T. 2015. Koulun sosiaalityön asiakkuudet ja asiakasprosessit. Kvantitatiivinen tutkimus espoolaisista peruskoululaisista kuraattoripalveluissa. Tampereen yliopisto. lisensiaatintyö. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:uta-20151221256> Luettu: 24.05.2016.

Pirkanen, M., Laukkanen, E., Varjoranta, P., Lahtela, M. & Pietilä, A-M. 2013. Nuorten päihteiden käyttö ja voimavarat – kouluterveydenhoitajan toteuttaman varhaisen tuen intervention arviointi. *Hoitotiede* 25,2. 118-129.

Puotinen, S. 2008. ”Jos olisin koulukuraattori...” Yhdeksäsluokkalaisten näemyksiä koulun sosiaalityöstä. Jyväskylän yliopisto. Pro gradu -tutkielma. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:juu-200805071440> Luettu: 13.05.2016.

Rimpelä, M., Fröjd, S. & Peltonen, H. 2010. Opetushallitus ... 2010. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen perusopetuksessa. www.oph.fi/.../2010/hyvinvoinnin_ja_terveyden_edistaminen_perusopet. Luettu 12.05.2016.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. [Http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/index.html](http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/index.html) Luettu: 09.05.2016.

Santamala, H. 2006. Sosiaalityöntekijöiden kokemuksia luokituksen käytöstä asiakastyössä. Kuopion yliopisto. Pro gradu –tutkielma. <https://www.2.uf.fi/./hsantamalagradu.../b272aa05-42f1-4257-bd06-66...> Luettu: 12.05.2016.

Sipilä-Lähdekorpi, P. 2004. "Hirveesti tekijänsä näköistä" Koulukuraattorin työ peruskoulun yläluokilla. Tampereen yliopisto. Väitöskirja.

Suikkanen, H. 2014. Asiantuntijuus ja ammatillinen tuki koulun sosiaalityössä. Itä-Suomen yliopisto. Pro gradu –tutkielma. [epublications.uef.fi/pub/fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20140555/](https://publications.uef.fi/pub/fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20140555/) Luettu: 13.05.2016.

Speck, K. (2006) School social work/14:16. Teoksessa: Bruns, G. & Gunter, M. 2013. Psychoanalytic Social Work. Practice, Foundations, Methods. <https://books.google.fi/books?id=nEkQR6TL4LAC&pg=PA7&lpg=PA7&dq=Speck%2B2006%2Bschool+social+worker&source=bl&ots=d7OY0A5VVZ&sig=5mq0F7Laf56Jd6zEsHSelyReRQo&hl=fi&sa=X&ved=0ahUKEwjNt5rYt6TNAhXJkywKHTSTBgQQ6AEIM-TAC#v=onepage&q=Speck%2B2006%2Bschool%20social%20worker&f=false> Luettu: 13.06.2016.

Talentia. 2016. Mitoituksen linjaus. http://www.talentia.fi/materiaalit/suosituksset_ja_ohjeet. www.talentia.fi/files/3582/Talentian_linjaukset_opiskeluhoollosta.pdf Luettu: 13.05.2016.

TE-hallinto 2016. Ammattinetti/ammattit/sosiaalipalvelut/koulukuraattori http://www.ammattinetti.fi/ammattinetti/ammattit/detail/12/2/287_ammatti Luettu: 01.08.2016.

Terrihauta, A-L. 2010. Koulukuraattorin näkemyksiä työstä. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/22557/Terrihauta_Anna-Leena.pdf?sequence=1. Luettu: 10.01.2017.

Työ- ja elinkeinoministeriö. TE-palvelut. Työhallinnon asiakaspalvelun tietojärjestelmä. 2016. Kuraattori. Työhallinnon asiakaspalvelun tietojärjestelmä. <http://mol.fi/tyopaikat/tyopaikkatiedotus/haku> Luettu: 06.06.2016.

THL. 2010. Oppilashuolto ja psykososiaalinen tuki. 2010. Raportti. <https://www.intermin.fi/julkaisu/402009?...> Luettu 27.08.2016.

THL. 2014. Opiskeluterveydenhuollon kehittämisohjelma. Työpaperi 11/2014. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/.../URN_ISBN_978-952-302-162-4.pdf?...1 Luettu: 04.09.2016.

Toimiva lastensuojelu. 2013. Selvitysryhmän loppuraportti. STM. Raportteja ja muistioita 2013:19. sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita sarjassa (2013:19). <https://www.thl.fi/.../lastensuojelun.../-/stm-toimiva-lastensuojelu-toeutta>. Luettu: 28.08.2016.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012. [Http://www.tenk.fi/sites.tenk.fi/files/htk_ohje_verkko14112012.pdf](http://www.tenk.fi/sites.tenk.fi/files/htk_ohje_verkko14112012.pdf) Luettu: 09.05.2016.

Wallin, A. 2014. Sosiaalityö koulussa. Avaimia hyvinvointiin. Helsinki: Tietosana Oy.

Vanhanen, M. 2012. Asiantuntijuus ja osaaminen koulukuraattorin työssä. Itä-Suomen yliopisto. epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20120467/index_en.html Luettu: 03.09.2016.

Vismanen, E. 2011. Oppilashuolto Helsingissä Odotukset, toiveet ja arjen todellisuus. Helsingin kaupungin tiedotuskeskus tutkimuksia 2011:1. www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/11_11_03_Tutkimuksia_1_Vismanen.pdf Luettu: 04.09.2016.

Vuorio, S-L. 2008. Koulukuraattorityön ammatillistuminen Espoossa. Tampereen yliopisto. Pro gradu –tutkielma. <http://urn.fi/urn:ubn:ua-18978>. Luettu: 28.08.2016.

Väinälä, A., Kärki, J., Suhonen, A. & Väyrynen R. (toim.) 2010. Selvitys palvelukohtaisista asiakastiedoista Lastensuojelun, kasvatusta ja perheneuvonnan sekä koulun sosiaalityön tehtävissä. THL – Raportti 1/2010. <https://www.julkari.fi/.../e526bd04-1025-4929-b156-4ca2d5a01f0c.pdf>? Luettu: 12.05.2016.

Vänskä, R. 2013. Tekemällä oppiminen koulun sosiaalityössä – Tarkastelun kohteena oppilaiden oppimismenetelmien vaikutus koulun sosiaalityön rooliin. Itä-Suomen yliopisto. Sosiaalityö. Yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunta. Lisensiaatintutkimus. http://epublications.uef.fi/julkaisutyypit/lisensiaatintyot/urn_nbn_uef-201331026.pdf Luettu: 25.05.2016.

Liite 1.

Kuraattorityötä käsittelevät tutkimukset vuosilta 2008-2016	
Sipi-Lähdekorpi, P. 2004.	"Hirveesti tekijänsä näköistä" Koulukuraattorin työ peruskoulun yläluokilla. Väitöstutkimuksen perusteella koulukuraattorityö hakee vielä asemansa ja identiteettinsä. Epäselväksi roolinsa koki 40%. Koulukuraattoreita tarvittaisiin lisää, jotta työn laatua voitaisiin parantaa ja päästäisiin tekemään ennaltaehkäisevää, yhteisöllistä työtä.
Haukkala, J. 2008.	Kuraattorityön mahdollisuudet vaikuttaa opiskelijoiden voimaantumiseen lukiossa. Kuraattorityön keskustelut opiskelijan kanssa koettiin tärkeiksi. Merkityksellisimpä olivat omien ystävien antama apu ja tuki, viranomaistuki korostui, kun opiskelijalla ei ollut ystäviä.
Jokinen, M. 2014.	"Oppiäjä tukemassa" kahdeksaluokkalaisten odotuksia, haluja ja vaatimuksia koulun sosiaalityölle. Teoreettisena viitekehysenä ennaltaehkäisevä lastensuojelutyö. Aineistonkeruu-menetelmänä eläytymismenetelmä, jolla muodostetaan tiivistetty kuvaus tutkittavasta ilmiöstä.
Normia, L. 2011.	Palvelujärjestelmän dialogisuus tie yhteiseen ymmärrykseen. Esimerkkinä lastensuojelun ja koulun välinen yhteistyö Helsingissä. Toimijoiden arki on haastavaa, eikä ehkäisevä lastensuojelu tai varhainen tuki toteudu riittävin hyvin. Toimijat eivät tunne riittävästi toistensa arkea, työtehtäviä tai -käytänteitä. Johdon olisi sitouduttava kehittämiseen sekä annettava aika ja paikka dialogille, joka helpottaa konsultaatiota, kun työkäytännestä on sovittu. Prosessijohtamiseen siirtyminen voisi olla ratkaisu.
Puotinen, S. 2008.	"Jos olisin koulukuraattori..." Yhdeksäluokkalaisten näkemyksiä koulun sosiaalityöstä. Koulukuraattorin läsnäolo on tärkeä ja voi parhaimmillaan toimia ongelmien ehkäisyä. Koulukiusaaminen nousi aineistossa merkittävänä esille ja oli mainittu 62% kirjotelmista. Siten kiusaamiseen tulisi puuttua nykyistä enemmän ja puuttumiseen tulisi kehittää uusia toimintamuotoja. Koulukuraattorilla on merkittävä tehtävä vastata aikuisen näkökulmasta.
Tuominen-Leppäaho, T. 2008.	Koulun sosiaalityötä hyvässä ja pahassa. Sosiaalityön asiantuntijuuden paikka koulun moniammatillisessa yhteistyössä. Rajoittavia tekijöitä ovat asiantuntijoiden rajojen tiukkuus sekä vaihteluvollisuuteen ja tiedon kulkuaan liittyvät ongelmat asiantuntijoiden välillä.
Vuorio, S.-L. 2008.	Koulukuraattorityön ammatillistuminen Espoossa. Monipuolisen koulutuksen, hyvän työnohjauksen ja lakien säätämisen jälkeen koulukuraattorien ammatillinen kehitys vahvistui. 1990-luvun alussa heikensi uudestaan resursseja. Verkostoitunut työ kuitenkin edelleen kehittyi. Koulukuraattorit yhteistyön tiivistämisen seurauksena päädyttiin nykyiseen aluemalliin, joka on saavuttanut asetetut tavoitteet. Koulukuraattorien nykyinen ammatillisuus taso vastaa suuren kaupungin kuraattorityölle asetettuja vaatimuksia.
Hongisto, J. 2011.	Innostamista arjessa - Ammatillisten oppilaitosten kuraattorien työn tarkastelu sosiokulttuurisena innostamisena. Moniammatillinen oppilashuolto on kasvua tukeva, oppilaan etu ja hyvinvointia edistävä toimintatapa, jonka vaikutukset heijastuvat myönteisesti myös opettajan työhön. Yhteistyön haasteina näyttäytyivät resurssien ja tiedonkulun ongelmat.
Hakola, J. 2012.	Sosiaalisen median mahdollisuudet ja haasteet koulukuraattorin työssä. Jo tällä hetkellä aikapula säätelee työtä merkittävästi tavalla. Oppilaskohtaisessa työssä sosiaalinen media voisi madaltaa yhteydenotokynnystä, mutta lisää työmäärää entisestään. Ongelmaksi voi muodostua myös tuen puute.
Vanhanen, M. 2012.	Asiantuntijuus ja osaaminen koulukuraattorin työssä. Koulukuraattorien osaamistarpeista vahvimmin esille nousivat lasten ja nuorten tarpeisiin vastaamiseen, koulumaailmaan liittyvät sekä sosiaalityön kautta määrittyvät osaamistarpeet sekä kuraattorin persoonaan liittyvät kyvyt.
Hiltunen, K. 2013.	"Eikä sit kaikki asiat oo niin vaikeit enää". Nuorten kokemuksia koulukuraattorin kanssa työskentelystä. Koulukuraattorin työ on hyvin toimivaa ja hyödyllistä. Kaikki nuoret kokivat hyötyneensä koulukuraattori-käynnistä ja pitivät psykososiaalisen ammatillisen läsnäoloa tärkeinä.
Ikonen, S. 2014.	Koulukuraattori yläkoululaisen tukena. Koulukuraattorit käyttävät yksilötyössä monenlaisia työvälineitä, mutta tärkeintä on luottamuksellisen suhteen rakentuminen. Yhteistyössä kuten luokkatyössä kuraattorit käyttävät valmiita ohjelmia. Työn onnistuminen vaatii myös muiden osallistumista.
Perttala, R. 2015.	"Syrjäytymispuhe hallinnan strategiana opiskelijahuollon sosiaalityössä" Nuorten tulevaisuuden kannalta keskeisten ongelmien ratkaisemiseen ei ole ollut riittävästi aikaa eikä resursseja. Tutkimus motivoi uudenlaisten ammatillisten toimintakäytäntöjen kehittämistä.
Pippuri, T. 2015.	Koulun sosiaalityön asiakkuudet ja asiakasprosessit. 74 prosentissa asiakkuuksia kolmesta viiteen tapaamista, neuvottelua tai muuta tapahtumaa kuraattorin kanssa riitti. Neljäsosalle tehtiin ohjaus lastensuojeluun, perheneuvolaan tai nuorisopsykiatriaan.
Ylikoski, U. 2013.	"Vedettäis yhtiä köyttä" Kodin ja koulun yhteistyö oppilashuollossa. Kodin ja koulun yhteistyön rakentuminen sekä kehittäminen koulukuraattoreiden näkökulmasta. Tuloksena todettiin, että koulun sosiaalityö lärsii resurssipulasta, mikä vaikuttaa kodin ja koulun yhteistyöhön.

Kuraattori osana moniammatillista yhteistyötä	
Siltanen, S. 2007.	Välkeä viivytystäistelu vai voittoa vastuunjakoa? Tutkielma lastensuojelun ja koulun sosiaalityön yhteistyöstä. Yhteistyön esteet ja ongelmat voidaan luokitella puuttuviin yhteistyön rakenteisiin, asenneongelmiin, tiedon puutteesta johtuviin, erilaisista rooleista, näkökulmista ja toimintakulttuureista johtuviin ongelmiin sekä erilaisiin odotuksiin.
Peltomaa, P. 2009.	Kohti yhteistä ymmärrystä: koulukuraattorin ja opinto-ohjaajan dialoginen tie kohti nivelvaiheiden toimintamalleja. Kuraattori on opinto-ohjaajan ohella nuoren elämän selkiyttäjä, jonka ratkottavaksi tuodaan kaikenlaisia pulmia. Luottamuksellinen ja aktiivinen yhteistyö mahdollistaa nuoren elämän kokonaisvaltaisen hahmottamisen ja nopean puuttumisen laajalla sektorilla. Työn rajapintojen kartoittamisella vältyään työn päällekkäisyydeltä. Luottamuksellisen toiminnassa voidaan nykyisenkin lainsäädännön puitteissa toimia.
Mäkelä, H. 2010.	"Ettei kenenkään hartiat yksin riitä" – Tapaustutkimus oppilashuollosta moniammatillisena yhteistyönä. Moniammatillisen työn rikkaudet ovat samalla sen haasteita. Yhteistyö antoi paremmat resurssit ja mahdollisuudet yhä monimutkaistuvien ongelmien käsittelyyn ja mahdollistaa oikeamman ja tehokkaamman avun oppilaille. Haasteina etenemisen hitaus, lainsäädännöllinen kirjavuus, vastuunjako, kyky omasta näkökulmasta irrottautumiseen. Kehitettävää on kaikkien hyvinvointia tukevan ja kaikille parasta mahdollista apua tarjoavan järjestelmän saavuttamiseksi, mikä edellyttää lisäresursseja lainsäädännön selkeyttämistä ja yhdenmukaistamista, yhteisöllisen kulttuurin rakentamista ja vuorovaikutustaitoja työyhteisöjen sisällä.
Rytöjä, M. 2010.	Kasvatusta vai sosiaalityötä? Erityisopettajien näkemys koulukuraattorin roolista koulussa. Erityisopettajat kokevat kuraattorin tärkeäksi yhteistyökumppaniksi. Koulukuraattoriressurssit ovat kuitenkin liian pieni, jonka takia koulukuraattorin rooli jää koulun arjesta irralliseksi. Koulukuraattorin rooli on osittain ristiriitainen.
Hännikäinen, P. 2013.	"Yks plus yksi on enemmän kuin kaksi": koulukuraattorien näkemyksiä asiantuntijuudesta moniammatillisessa yhteistyössä. Koulukuraattorit tuovat runsaasti esiin näkemyksiä moniammatillisen yhteistyön kehittämiseksi postmodernin asiantuntijuuden suuntaan. Moderni asiantuntijuus moniammatillisessa yhteistyössä tulee esille toimijoiden ja työskentelyn sektorikeskeisyytenä, valta-asemina, hierarkkisuutena eri organisaatioiden ja asiantuntijoiden välillä, erityisosaamisen ja yksilöasiantuntijuuden korostumisena sekä päällekkäisen työn tekemisenä.
Koskela, S.	"Mie teen vaan oman työni" Toimintatutkimus moniammatillisen yhteistyön ja ohjausosaamisen kehittämiseksi osana opintojen keskeyttämisen ehkäisyä". Väitöstutkimuksen tarkoituksena oli kehittää oppilaitoksen sisäistä moniammatillista yhteistyötä ja henkilökunnan ohjausosaamista ESR-hankkeena. Olettamuksena oli, että yhteistyötä lisäämällä ja ohjausosaamista kehittämällä on mahdollista vähentää opiskelijoiden opintojen keskeyttämistä.
Kuuskeri, C. 2013.	Koulun sosiaalityö ja lastensuojelutyö moniammatillisen yhteistyön näkökulmasta. Yhteistyötä edistivät tapaamiset, avoimuus, ammatillisuus, kunnioittava kohtaaminen, luottavuus, yhteiset sopimukset, työnjako, jaettu vastuu, työyhteisön sisäiset toimintamallit ja työntekijän persoona yhteistyössä. Haasteita ja heikentäviä ovat salassapitovelvollisuus ja laki, työntekijöiden vaihtuvuus, kiire sekä opettajien tietämättömyys lastensuojelun avoimuuden tukitoimista ja yleensä toiminnasta.
Päämä, K. 2012.	Kehittävä moniammatillinen yhteistyö prosessina – Lapsiperheiden varhaisen tukemisen mahdollisuudet. Väitöstutkimuksessa moniammatillinen yhteistyö on organisaatiokulttuurinen ilmiö. Organisaatiokulttuuri joko kannustaa organisaatioarvojen yli tehtävään yhteistyöhön tai rajoittaa sitä.
Suikkanen, H. 2014.	Asiantuntijuus ja ammatillinen tuki koulun sosiaalityössä. Koulun sosiaalityössä on nähtävissä Mary Richmondin Case work –perinteitä että Jane Addamsin yhteisösosiaalityön perinteitä. Ammatillista tukea kuraattorit saavat vertaistuen kautta, työnohjauksesta, esimieheltä ja työparilta.
Suominen, M. 2015.	Erityisopettaja ja koulukuraattori yhdessä kouluhyvinvointia tukemassa yläkoulussa. Erityisopettaja-koulukuraattori –työparit tekivät yhteistyötä koko ikäluokan, yksittäisten luokkien ja oppilaiden kouluhyvinvoinnin edistämiseksi. Yhteistyö oli tarveperustaista ja sillä pyrittiin ehkäisemään ongelmia tai ratkomaan jo syntyneitä ongelmia. Yhteistyöstä oli hyötyä sekä työpareille itselleen että oppilaille ja opettajille.
Vänskä, R. 2013.	Tekemällä oppiminen koulun sosiaalityössä. Tarkastelun kohteena oppilaiden oppimismenetelmän vaikutus koulun sosiaalityön rooliin. Lisensiaatintutkimuksessa korostui tarve ryhmä- ja koulutason työhön vaateena oppilasasiainnehen toimimiseen, kun opettaja käyttää asemansa väärin suhteessa oppilaaseen.